

Srednja zdravstvena šola Celje,
Ipavčeva 10, 3000 Celje

UŽIVANJE PREPOVEDANIH DROG IN NJIHOV VPLIV NA PROMETNO VARNOST

(RAZISKOVALNA NALOGA)

Avtorici:

Neža Prušnik, 2. b,
Natalija Volovlek, 2. b

Mentor:

Peter Čepin Tovornik, dipl. zn., dipl. san. inž.

Mestna občina Celje, Mladi za Celje
Celje, 2017

ZAHVALA

Najprej se zahvaljujema mentorju, gospodu Petru Čepinu Tovorniku, dipl. zn., dipl. san. inž., za vso pomoč, ki sva jo potrebovali, za nasvete in za vzpodbudo pri pripravljanju in izdelavi raziskovalne naloge.

Za usmeritev in pridobitev statističnih podatkov se zahvaljujema gospodu Elvisu A. Herbaju. Zahvaljujema se tudi vsem, ki so izpolnili spletni anketni vprašalnik, da sva lahko izvedli empirični del, ter gospe Miljani Žitko Mastnak, dr. med., spec., za opravljen intervju.

Za strokovni pregled naloge se zahvaljujema gospe Olgi Štancar, dipl. m. s., za prevod povzetka v angleščino gospe Franji Dobrajc, prof., za slovnični pregled gospe Maji Antonič, prof., koordinatorici raziskovalne dejavnosti na šoli, gospe Smilji Pevec, univ. dipl. biol., ter za tehnično izvedbo gospe Nini Lobe Selič, prof.

Zahvala gre tudi ravnateljici gospe Katji Pogelšek Žilavec, prof., mag. posl. ved., ki podpira raziskovalno dejavnost na naši šoli.

KAZALO

KAZALO VSEBINE

ZAHVALA	2
KAZALO	3
KAZALO VSEBINE	3
KAZALO SLIK	4
KAZALO GRAFOV	5
POVZETEK	6
ABSTRACT	7
1 UVOD	8
1.1 NAMEN IN CILJ RAZISKOVALNE NALOGE	8
1.2 HIPOTEZE	8
1.3 METODE DE LA	9
2 TEORETIČNI DEL	10
2.1 KAJ SO DROGE?	10
2.2 DELITEV DROG	10
2.2.1 Depresorji centralnega živčnega sistema	11
2.2.2 Stimulansi	11
2.2.3 Halucinogeni	11
2.2.4 Kanabis	11
2.3 PREPOVEDANE DROGE	11
2.3.1 Konoplja	11
2.3.2 Kokain	13
2.3.3 Ekstazi	14
2.3.4 LSD	15
2.3.5 Heroin	16
2.4 STATISTIČNI PODATKI ZA SLOVENIJO (2010-2015)	17
3 EMPIRIČNI DEL	18
3.1 VZOREC	18
3.2 ČAS RAZISKAVE	18
3.3 OBDELAVA PODATKOV	18
3.4 REZULTATI RAZISKAVE	18
3.4.1 Ali ste voznik motornega vozila?	19
3.4.2 Kakšno je vaše mnenje o vožnji pod vplivom prepovedanih drog?	19
3.4.3 Menite, da uživanje prepovedanih drog vpliva na človekove sposobnosti pri vožnji?	20
3.4.4 Menite, da lahko policist pri rutinskem pregledu zgolj s pogovorom ugotovi, če človek vozi pod vplivom prepovedanih drog?	20
3.4.5 Mnenje anketirancev glede posameznih trditev po 5-stopenjski lestvici ...	21
3.4.5.1 Obstaja večja nevarnost, da oseba, ki vozi pod vplivom prepovedanih drog, povzroči prometno nesrečo.	21
3.4.5.2 Policisti v cestnem prometu bi morali izvajati pogostejše kontrole glede uporabe prepovedanih drog.	21
3.4.5.3 Marihuana, kokain, heroin, ekstazi in LSD so prepovedane droge v Sloveniji.	22
3.4.5.4 Poznam vplive prepovedanih drog na zmožnost vožnje.	22

3.4.5.5 Vozniki pod vplivom prepovedanih drog imajo motnje v oceni časa in razdalje.....	23
3.4.5.6 Prepovedane droge povzročijo pretirano utrujenost, potrebo po spanju in izčrpanost.....	23
3.4.6 Ali ste že kdaj poskusili prepovedane droge?.....	24
3.4.7 Ali uživate prepovedane droge?.....	24
3.4.8 Ali ste že vozili pod vplivom prepovedanih drog?.....	25
3.4.9 Kako pogosto vozite pod vplivom prepovedanih drog?.....	25
3.4.10 So vas že kdaj ustavili policisti na cesti in pri vas preverili prisotnost prepovedanih drog?.....	26
3.4.11 Katero/e prepovedano/e drogo/e uživate?.....	26
3.4.12 Kakšno količino drog/e uživate?.....	27
3.4.13 Kako pogosto uživate drogo/e?.....	27
3.4.14 Na kakšen način uživate drogo/e?.....	28
3.4.15 Pogostost pojavljanja navedenih sprememb med vožnjo pri anketirancih, ki uživajo prepovedane droge, po 6-stopenjski lestvici.	28
3.4.15.1 Kako pogosto ste med vožnjo zaspani?.....	28
3.4.15.2 Kako pogosto se vam med vožnjo pojavljajo nekoordinirani gibi?.....	29
3.4.15.3 Kako pogosto med vožnjo opazite zmanjšano zbranost in psihomotorično koordinacijo?.....	29
3.4.15.4 Kako pogosto med vožnjo začutite paniko in tesnobo?.....	30
3.4.15.5 Kako pogosto se vam med vožnjo pojavi zmanjšanje aktivnosti in motivacije?.....	30
3.4.15.6 Kako pogosto med vožnjo napačno presodite razdaljo?.....	31
3.4.15.7 Kako pogosto med vožnjo prilagajate oči na svetlobne spremembe?.....	31
3.4.15.8 Kako pogosto med vožnjo opazite razširitev ali zožitev zenic?.....	32
3.4.15.9 Kako pogosto med vožnjo občutite evforijo?.....	32
3.4.16 Ste že povzročili prometno nesrečo, ko ste bili pod vplivom prepovedane/ih drog/e?.....	33
3.5 INTERVJU Z GOSPO MILJANO ŽITKO MASTNAK.....	34
3.6 PRIMERJAVA REZULTATOV IN RAZPRAVA.....	36
4 ZAKLJUČEK.....	40
5 VIRI IN LITERATURA.....	41
6 PRILOGE.....	43

KAZALO SLIK

Slika 1: List konoplje.....	11
Slika 2: Listi hašiša.....	12
Slika 3: Marihuana.....	12
Slika 4: Listi kokaina.....	13
Slika 5: Tabletki ekstazija.....	14
Slika 6: Kemijska struktura LSD-ja.....	15
Slika 7: Heroin.....	16
Slika 8: Intervju z gospo Miljano Žitko Mastnak.....	34

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Ali ste voznik motornega vozila?	19
Graf 2: Kakšno je vaše mnenje o vožnji pod vplivom prepovedanih drog?	19
Graf 3: Menite, da uživanje prepovedanih drog vpliva na človekove sposobnosti pri vožnji?	20
Graf 4: Menite, da policist lahko ugotovi, če človek vozi pod vplivom prepovedanih drog?	20
Graf 5: Obstaja večja nevarnost, da oseba, ki vozi pod vplivom prepovedanih drog povzroči prometno nesrečo	21
Graf 6: Policisti v cestnem prometu bi morali izvajati pogostejše kontrole glede uporabe prepovedanih drog	21
Graf 7: Marihuana, kokain, heroin, ekstazi in LSD so prepovedane droge v Sloveniji	22
Graf 8: Poznam vplive prepovedanih drog na zmožnost vožnje	22
Graf 9: Vozniki pod vplivom prepovedanih drog imajo motnje pri oceni časa in razdalje	23
Graf 10: Prepovedane droge povzročijo pretirano utrujenost, potrebo po spanju in izčrpanost	23
Graf 11: Ali ste že kdaj poskusili prepovedane droge?	24
Graf 12: Ali uživate prepovedane droge?	24
Graf 13: Ali ste že vozili pod vplivom prepovedanih drog?	25
Graf 14: Kako pogosto vozite pod vplivom prepovedanih drog?	25
Graf 15: So vas že kdaj ustavili policisti na cesti in pri vas preverili prisotnost prepovedanih drog?	26
Graf 16: Katero/e prepovedano/e drogo/e uživate?	26
Graf 17: Kakšno količino drog/e uživate?	27
Graf 18: Kako pogosto uživate drogo/e?	27
Graf 19: Na kakšen način uživate drogo/e?	28
Graf 20: Zaspanost	28
Graf 21: Nekoordinirani gibi	29
Graf 22: Zmanjšana zbranost in psihomotorična koordinacija	29
Graf 23: Panika in tesnoba	30
Graf 24: Zmanjšanje aktivnosti in motivacije	30
Graf 25: Napačno presojanje razdalje	31
Graf 26: Slaba prilagoditev oči na svetlobne spremembe	31
Graf 27: Razširitev ali zoženje zenic	32
Graf 28: Evforija	32
Graf 29: Ste že povzročili prometno nesrečo, ko ste bili pod vplivom prepovedane/ih drog/e?	33

POVZETEK

Namen raziskovalne naloge z naslovom Uživanje prepovedanih drog in njihov vpliv na prometno varnost je ugotoviti, koliko ljudje vedo o prepovedanih drogah, ali jih uživajo in kaj menijo o vožnji pod vplivom prepovedanih drog. Cilj raziskovalne naloge je osvestiti ljudi o nevarnostih prepovedanih drog na njihovo sposobnost za vožnjo.

V teoretičnem delu je opisano, kaj so droge in kako jih delimo. Opisane so tudi nekatere prepovedane droge.

Osnova za empirični del je izpolnjenih 195 spletnih anketnih vprašalnikov, ki so jih izpolnili ljudje različne starosti, in intervju. Rezultati so pokazali, da 82 % anketirancev popolnoma nasprotuje vožnji pod vplivom prepovedanih drog, 6 % pa jih to ne moti. 96 % anketirancev meni, da uživanje prepovedanih drog vpliva na človekove sposobnosti pri vožnji, 78 % se jih strinja, da obstaja večja nevarnost, da takšna oseba povzroči prometno nesrečo, 67 % jih meni, da bi policisti morali izvajati pogostejše kontrole v cestnem prometu glede uporabe prepovedanih drog. 38 % je že poskusilo prepovedano drogo, 14 % jo uživa, najpogosteje marihuano. 7 % jih je že vozilo pod vplivom prepovedanih drog ter 8 % je že povzročilo prometno nesrečo pod vplivom prepovedanih drog.

Ključne besede: prepovedane droge, varnost, promet, anketiranci, prometne nesreče.

ABSTRACT

The purpose of the research project entitled Use of illegal drugs and their influence on road safety is to find out how much people know about illicit drugs, if they take them and how they feel about driving under the influence of illicit drugs. The aim of the research project is to alert people how dangerous are illicit drugs according to their ability to drive.

In the theoretical part is described what drugs are and how many sorts of them we know. There are also described some sorts of illicit drugs.

The basis for the empirical part is 195 filled in on line questionnaires, which are filled in by people of different ages, and interview. The results showed that 82 % respondents are completely opposed to driving under the influence of drugs, 6 % of them do not mind about it. 96 % respondents believe that the use of illicit drugs affect the human ability to drive, 78 % agree that there is a greater risk that such a person causes an accident, 67 % of them think that police officers should carry out more frequent controls over the road traffic according to the use of illicit drugs. 38 % have already tried illicit drug, 14 % take drugs, most commonly marihuana. 7 % have been already driving under the influence of illicit drugs and 8 % had already caused an accident under the influence of illicit drugs.

Keywords: illicit drugs, security, road traffic, respondents, accidents.

1 UVOD

Droge so v našem času zelo razširjene povsod po svetu in tudi pri nas. Z njimi se tako rekoč srečujemo vsak dan – posredno ali neposredno, zato je pomembno, da tudi nekaj vemo o njih in posledicah njihovega uživanja. Ne moremo reči, da se nas to ne tiče, saj je naša okolica prepredena z njimi. Mnogo je razlogov, zakaj kdo lahko začne uživati droge, v končni fazi je to odločitev posameznika. Pojav je vse bolj povezan s hitrim tempom življenja ter s specifičnimi problemi, kot so brezposelnost, negotovost, neperspektivnost. Največkrat ljudje posežejo po prepovedanih drogah zaradi tega, ker se jim zdi kakšna situacija brezizhodna. Drug pogost razlog pa je radovednost ali pa želja po vključitvi v družbo, da bi se počutili sprejeti. Vpliv drog na družine, prijateljstva in druge zveze je lahko velik, prav tako pa tudi na vsakega uživalca. Ne moremo si zatiskati oči, lahko pa poskušamo ozavestiti ljudi o drogah in posledicah njihovega uživanja in s tem vsaj malo preprečiti njihovo razširjenost (Višnjič, 2008, str. 20, 21).

Človeški dejavnik je glavni vzrok pri dveh tretjinah prometnih nezgod. Pri tem imajo poleg alkohola pomembno vlogo tudi prepovedane droge, ki vplivajo na mišljenje, čustvovanje in motorične sposobnosti. Vozniki, ki vozijo pod vplivom prepovedanih drog, so potencialno nevarni vsem udeležencem v cestnem prometu in imajo večje možnosti, da povzročijo prometno nesrečo. Veliko se jih ne zaveda, da v prometu ne ogrožajo samo sebe, ampak tudi vse ostale udeležence v prometu. Pri mladih voznikih z malo izkušnjami v prometu je uživanje prepovedanih drog še toliko bolj tvegano, delež prometnih nesreč je bistveno večji. Če želimo zmanjšati število prometnih nesreč, bi si morali prizadevati za večje izobraževanje ljudi glede uživanja prepovedanih drog med vožnjo in o njihovem vplivu na človeka. (Strbad, 2008, str. 74 – 76).

1.1 NAMEN IN CILJ RAZISKOVALNE NALOGE

Namen raziskovalne naloge je ugotoviti, koliko ljudi v mestih in na podeželju vedo o prepovedanih drogah, ali jih uživajo in kaj menijo o vožnji pod vplivom prepovedanih drog.

Cilj raziskovalne naloge je osvestiti ljudi o nevarnostih prepovedanih drog in o vplivu na njihovo sposobnost za vožnjo motornega vozila. Želiva opozoriti, da če vozijo pod vplivom prepovedanih drog, ne ogrožajo le sebe, ampak tudi druge udeležence v prometu.

1.2 HIPOTEZE

Preden sva sestavili anketni vprašalnik, sva si postavili tri hipoteze, in sicer:

Hipoteza 1: Večina anketirancev meni, da so marihuana, kokain, heroin, ekstazi in LSD prepovedane droge v Sloveniji.

Hipoteza 2: Več anketirancev, ki uživajo prepovedane droge, živi v mestu kot na podeželju.

Hipoteza 3: Več kot 10 % anketirancev je že povzročilo prometno nesrečo zaradi uživanja prepovedanih drog.

1.3 METODE DELA

Pri izdelovanju raziskovalne naloge sva uporabili:

- prebiranje virov in literature ter
- metodo anketnega vprašalnika.

Najino delo je potekalo po naslednjem vrstnem redu:

- najprej sva se z mentorjem dogovorili o izbrani temi;
- zastavili sva si namen in cilj raziskovalne naloge;
- preučili in uporabili sva literaturo za podlago izvedbe teoretičnega dela raziskovalne naloge;
- nato sva določili ciljno skupino ljudi;
- sestavili sva hipoteze;
- nato sva sestavili anketni vprašalnik s šestnajstimi vprašanji;
- potem sva anketni vprašalnik odposlali po elektronski pošti in Facebook-u;
- zbrane podatke sva analizirali in interpretirali;
- na podlagi pridobljenih podatkov sva hipoteze potrdili oz. ovrgli in
- na koncu napisali zaključek s predlogi.

Po izboru teme in opredelitvi raziskovalnega problema se začne zbirati literatura, ki jo potrebujemo za razlaganje in reševanje postavljenih hipotez. Med najosnovnejšo literaturo uvrščamo učbenike, enciklopedije, leksikone in slovarje. Ko sva pregledali vso literaturo, sva zbrali podatke dosedanjih raziskav v strokovni literaturi in periodičnih publikacijah.

Anketni vprašalnik je sestavljen iz 16 vprašanj, ki so razporejena po sklopih. Vprašanja se nanašajo na uživanje prepovedanih drog in na vožnjo pod vplivom le-teh.

Eno vprašanje je odprtega tipa, ostalih petnajst pa zaprtega, od tega devet vprašanj s ponujenimi odgovori, štiri vprašanja s ponujenimi odgovori, da anketiranci sami napišejo odgovor, če ga ni med ponujenimi, in dve vprašanji z možnostjo ocenjevanja odgovorov po lestvici.

Na eno vprašanje so anketiranci sami napisali kratek odgovor. Tri vprašanja so imela dva možna odgovora. Šest vprašanj je imelo tri možne odgovore, od tega je bila pri enem vprašanju možnost, da sami napišejo odgovor, če ga ni bilo med ponujenimi. Eno vprašanje je imelo štiri možne odgovore z možnostjo, da sami napišejo odgovor. Eno vprašanje je imelo pet odgovorov z možnostjo, da sami napišejo odgovor. Eno vprašanje je imelo šest možnih odgovorov. Dve vprašanji pa sta imeli ponujene trditve, katere so anketiranci označili s stopnjo strinjanja po 5- oz. 6-stopenjski lestvici.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 KAJ SO DROGE?

Droge so snovi, ki zaradi svoje kemične sestave povzročajo spremenjeno delovanje telesa ali naše duševnosti. Na naše zaznavanje ugodja imajo prijeten učinek, zaradi česar so nevarne. Droga je torej snov, ki vpliva na spremembo našega počutja, mišljenja in vedenja (Bombač, 2009, str. 12, po Kastelic, Mikulan, 1999).

2.2 DELITEV DROG

Droge lahko delimo glede na (Bombač, 2009, str. 14,15):

1. IZVOR, NAČIN IZDELAVE IN PRIPRAVE:

- naravne: opij, kanabis, koka, kat, halucinogene gobe;
- polsintetične: heroin, kokain, morfin;
- sintetične: narkotični analgetiki, amfetamini, metamfetamini, LSD, ecstasy, DMT.

2. OBLIKO:

- predmeti, prepojeni z učinkovino: LSD, DMT;
- deli rastlin, kot so listi, cvetovi, sadeži ali korenine: marihuana, koka.

3. NAČIN UŽIVANJA:

- z injektiranjem v telo: heroin, kokain, metamfetamin;
- vdihavanjem, njuhanjem ali kajenjem: kat, marihuana, kokain, krek, heroin;
- oralno: ecstasy, amfetamin, metamfetamin;
- rektalno: dajanje svečk v danko.

4. MOČ UČINKOVANJA IN NEGATIVNE POSLEDICE:

- trde: opij, heroin, LSD, ecstasy;
- mehke: kodein, marihuana, hašiš.

Mehke droge naj bi povzročale samo psihično odvisnost, medtem ko naj bi trde poleg psihične povzročale tudi telesno odvisnost (Bombač, 2009, str. 15, po Žigon, 2000).

Po dokumentu Svetovne zdravstvene organizacije (World Health Organization - WHO) se vse prepovedane droge delijo v štiri osnovne skupine:

1. depresorji centralnega živčnega sistema;
2. stimulansi;
3. halucinogeni;
4. kanabis (Policija, s. a., v Psihijatrija TOM II, 1989, str. 1459).

2.2.1 Depresorji centralnega živčnega sistema

So najštevilčnejša skupina drog, ki znižujejo živčno aktivnost in imajo široko uporabo v medicini. V prvi vrsti so to zdravila, ki odpravljajo ali vsaj zmanjšajo bolečine (analgetiki); zdravila, ki umirjajo živčevje oziroma zmanjšujejo občutek strahu in notranje napetosti (trankvilizatorji), in pripravki, ki zmanjšujejo vzdraženost osrednjega živčevja in jih zato uporabljajo pri motnjah spanja (hipnotiki). V to skupino spadajo tudi opij in njegovi naravni in sintetični derivati (Policija, s. a., v Psihatrija TOM II, 1989, str. 1459).

2.2.2 Stimulansi

Človeka naredijo bolj bistrega, budnega in ga poživijo. Izzovejo stanje evforije in zvišajo njegovo agilnost, čeprav po nekaj urah takšnega učinka sledi faza poudarjene pasivnosti. Pri dolgotrajnem uživanju teh mamil se pojavijo halucinacije. S prenehanjem jemanja se pojavijo abstinencijske težave s pretežno psihičnimi znaki, kot so razdražljivost, nemirnost, vegetativne motnje, utrujenost, depresija, včasih tudi agresivnost (Policija, s. a., po Milčinski, 1978, str. 518).

2.2.3 Halucinogeni

To so snovi, ki povzročajo psihozam podobna stanja z motnjami v čutnih zaznavah, brez zunanega vzroka. Visoke doze halucinogenov izzovejo stimulacijo, pomirjanje, zmedenost in psihotično stanje (Policija, s. a., v Leksikon Medicina, 1983, str. 78).

2.2.4 Kanabis

V skupino kanabis (cannabis) uvrščamo hašiš, hašiševo olje in marihuano. V tej skupini ne poznamo polsintetičnih in sintetičnih mamil oziroma psihotropnih snovi (Policija, s. a., po Milčinski, 1983).

2.3 PREPOVEDANE DROGE

2.3.1 Konoplja

Konoplja je rastlina. Iz njenih listov, cvetov in smole izdelujejo najbolj znani psihoaktivni snovi, hašiš in marihuano, ki sta najpogosteje uporabljani prepovedani drogi tudi v Sloveniji (Pance, s. a., str. 10).

Slika 1: List konoplje

(https://www.google.si/search?q=konoplja&biw=1366&bih=638&source=lnms&tbm=isch&sa=X&sqi=2&ved=0ahUKEwinjfKt55nSAhWELcAKHWi_AcUQ_AUIBigB#imgsrc=Fow5Y6dH60di7M:, 18. 2. 2017)

V botaniki je rastlina znana kot *Cannabis sativa*, njeni psihoaktivni učinki pa se pripisujejo tetrahidrokanabinolu, s kratico THC, ki je le ena od njenih številnih učinkov. Danes se najpogosteje uporabljata konopljinna proizvoda, in sicer:

- hašiš in
- marihuana (Pance, s. a., str. 10).

Hašiš se izdeluje s stiskanjem smole, ki je uskladiščena v cvetovih ženske rastline. Pri tem nastane gosta, rjavo obarvana in čokoladi podobna pasta, ki ima višjo vsebnost THC-ja kot marihuana, zato je večja tudi morebitna toksičnost, predvsem za otroke.

Marihuana se izdeluje s trenjem cvetov, listov in suhih stebel. Oba pripravka se uživata s kajenjem cigarete, zvite skupaj s tobakom (Pance, s. a., str. 10).

Slika 2: Listi hašiša

(https://www.google.si/search?q=ha%C5%A1i%C5%A1&biw=1366&bih=638&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjO2baC45nSAhVCjiwKHfC1Bn4Q_AUIBigB#imgrc=Wtb5FStqTjTHnM:, 18. 2. 2017)

UČINKI: Vse vrste marihuane vplivajo na človeka tako, da spreminjajo delovanje možganov (Pance, s. a., str. 10).

Slika 3: Marihuana

(https://www.google.si/search?q=marihuana&biw=1366&bih=638&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjLz_PI5JnSAhVC2ywKHTZUAqEQ_AUIBigB#imgrc=bG02iPOFELS41M:, 18. 2. 2017)

Najpogostejši psihološki učinki so:

- sprostitiv,
- popustitev zavor,
- veselje,

- občutek, da čas teče počasneje,
- zaspanost,
- spremembe čutnega zaznavanja,
- težave pri zapletenih funkcijah, kot so jasno izražanje, kratkotrajni spomin, sposobnost koncentracije, učni procesi (Pance, s. a., str. 11).

Najpogostejši fiziološki učinki so:

- povečan apetit in žeja,
- suha usta,
- sijoče in pordele oči,
- pospešen srčni utrip,
- potenje,
- zaspanost,
- nekoordinirani gibi (Pance, s. a., str. 11).

2.3.2 Kokain

Kokain izvira iz grma, ki se v botaniki imenuje *Erythroxylon coca*. Danes so v uporabi naslednje kemične oblike kokaina:

- hidrokloridna sol ali kokain v prahu se raztaplja v vodi in pri zlorabi vbrizga v žilo ali njuha;
- »freebase« se nanaša na sestavino, ki ni bila nevtralizirana s kislino in je oblika kokaina, ki se lahko kadi;
- kokainska baza (crack), ki se lahko kadi tudi zmešana s tobakom (Pance, s. a., str. 12).

Slika 4: Listi kokaina

(https://www.google.si/search?q=kokain&biw=1366&bih=638&source=Inms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjzr5L-55nSAhUDkSwKHSr7DtsQ_AUIBigB#tbn=isch&q=kokain+rastlina&imgsrc=2OuX7JH1sYJucM., 18. 2. 2017)

Na ulici se kokain običajno prodaja kot droben bel prašek, imenovana koka. Ulični preprodajalci ga večinoma razredčijo z neaktivnimi snovmi, kot so koruzni škrob, smukec ali sladkor, pa tudi z aktivnimi drogami, kot je novokain, in poživili, kot so amfetamini. Kokain se predvsem njuha, v slengu snifa. S pomočjo zvitega bankovca ali cevke se skozi nos vsesa prah, ki je pripravljen v obliki »vrstice« ali »črtice« (Pance, s. a., str. 12).

UČINKI:

Psihološki učinki so:

- evforija,
- zgovornost,
- večja družabnost,
- izostrenost duha in čutnih zaznav,
- hiperaktivnost,
- povečana želja po spolnosti.

Pri kroničnih uživalcih, ko droga preneha učinkovati, se pojavi stanje utrujenosti in apatije, ki lahko spodbudi ponovno potrebo po njej (Pance, s. a., str. 13).

Najbolj običajni fiziološki učinki so:

- zmanjšanje utrujenosti,
- zmanjšanje potrebe po spanju,
- zmanjšanje apetita,

povišanje krvnega tlaka (Pance, s. a., str. 13).

2.3.3 Ekstazi

Ekstazi je izdelan v ilegalnih laboratorijih s kemično sintezo in brez naravnih sestavin, vsebnost psihoaktivne snovi pa zelo niha. Prodaja se v obliki tablet ali pilul. Na njihovi površini so vgravirane različne risbe kot prepoznavni elementi. Tabletko lahko vsebuje mešanico drog (Pance, s. a., str. 14).

Slika 5: Tabletko ekstazija

([https://www.google.si/search?q=ekstazi&biw=1366&bih=638&source=Inms&tbn=isch&sa=X&sqi=2&ved=0ahUKEwipkJz66JnSAhUkBMAKHak3D-oQ_AUIBigB#imgrc=qQ6QkDXPnfuQqM:](https://www.google.si/search?q=ekstazi&biw=1366&bih=638&source=Inms&tbn=isch&sa=X&sqi=2&ved=0ahUKEwipkJz66JnSAhUkBMAKHak3D-oQ_AUIBigB#imgrc=qQ6QkDXPnfuQqM;), 18. 2. 2017)

UČINKI:

Glavni psihološki učinki so:

- družabnost,
- zanos,
- evforija,
- povečan občutek samospoštovanja,
- popustitev zavor,
- povečana želja po spolnosti,

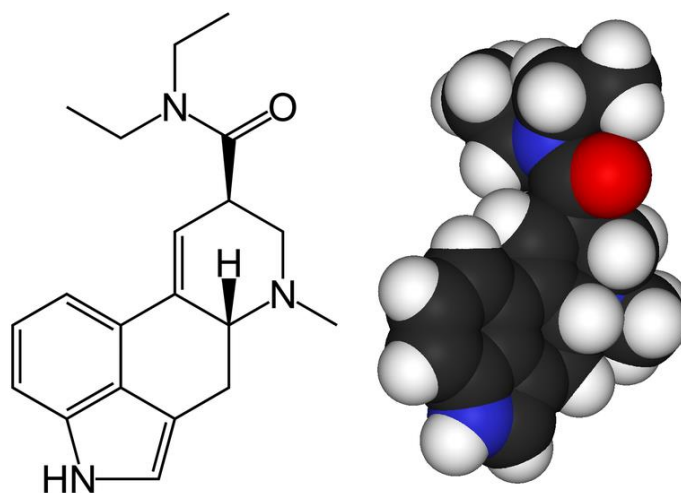
- zgovornost,
- nemir,
- zmedenost,
- potrtnost (Pance, s. a., str. 15).

Najpogostejši fiziološki učinki so:

- pospešen oz. nereden srčni utrip, aritmija in visok krvni tlak,
- suha koža in druge sluznice,
- potenje,
- krčenje čeljustnih mišic in mišični krči drugod po telesu,
- tresenje,
- izguba tekočine (dehidriranost),
- nevarnost izsušitve po prenehanju potenja,
- visoka telesna temperatura (hipertermija) (Pance, s. a., str. 15).

2.3.4 LSD

LSD spada med halucinogene droge, ki zmedejo delovanje centralnega živčnega sistema. Povzročajo lahko resne čutne motnje in celo prave halucinacije. LSD se uživa oralno na različne načine: prek pivnikov z različnimi grafičnimi motivi, prepojenimi sladkornimi kockami itn. (Pance, s. a., str. 17).

Slika 6: Kemijska struktura LSD-ja

(https://sl.wikipedia.org/wiki/LSD#/media/File:LSD-2D,_3D.png, 18. 2. 2017)

UČINKI:

Psihološki učinki:

- spremembe zaznavanja, vključno s samopodobo,
- zaznavna občutljivost (hipersenzibilnost),
- popačeno doživljanje časa in prostora,
- halucinacije,
- blodnje,
- euforija,
- zmedenost,
- klepetavost,
- hiperaktivnost,

- mistična izkušnja (Pance, s. a., str. 18).

Fiziološki učinki:

- pospešeno bitje srca,
- povečana telesna temperatura,
- povišan krvni tlak,
- razširjene zenice
- izguba motorične koordinacije (Pance, s. a., str. 18).

2.3.5 Heroin

Heroin sodi v družino opiatov, ki jim je skupna podobnost opiju. Opij se izloča iz glavic rastline mak. Do sredine devetdesetih let je bil običajen način uživanja heroina vbrizgavanje v žilo. Zaradi širitve virusa imunske pomanjkljivosti, ki povzroča aids, in mnogih drugih infekcij, zlasti hepatitisa C, sta danes pogostejša kajenje in njuhanje (Pance, s. a., str. 19).

Slika 7: Heroin

(https://www.google.si/search?q=heroin&biw=1366&bih=638&source=Inms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiFt13f7JnSAhWFaxQKHd53AKgQ_AUIBigB#imgrc=Z44MyE8fmc68IM:, 18. 2. 2017)

UČINKI:

Psihološki učinki:

- euforija,
- dobro počutje,
- ugodje (Pance, s. a., str. 20).

Fiziološki učinki:

- pomanjkanje občutka za bolečino,
- pri prvih uživanjih niso redki slabosti in bruhanja,
- pomanjkanje apetita,
- zapleti, kot so nenadna zastrupitev s heroinom, prenehanje dihanja in celo smrt (Pance, s. a., str. 20).

2.4 STATISTIČNI PODATKI ZA SLOVENIJO (2010-2015)

	Št. odrejenih strokovnih pregledov zaradi prepovedanih drog	Pozitiven	Negativen	Odklonjen
2010	1.427	797	393	176
Porast/upad od prejšnjega leta (2009) (v %)	-16,3	-13,7	6,5	-46,3
2011	1.162	524	214	148
Porast/upad od prejšnjega leta (2010) (v %)	-18,6	-34,3	-45,5	-15,9
2012	780	280	238	89
Porast/upad od prejšnjega leta (2011) (v %)	-32,9	-46,6	11,2	-39,9
2013	784	276	203	125
Porast/upad od prejšnjega leta (2012) (v %)	0,5	-1,4	-14,7	40,4
2014	775	246	185	181
Porast/upad od prejšnjega leta (2013) (v %)	-1,1	-10,9	-8,9	44,8
2015	723	143	205	209
Porast/upad od prejšnjega leta (2014) (v %)	-6,7	-41,9	10,8	15,5

Tabela 1: Število odrejenih strokovnih pregledov zaradi prepovedanih drog pri nadzoru cestnega prometa v letih od 2010 do 2015

Od leta 2010 do leta 2011 je število odrejenih strokovnih pregledov zaradi prepovedanih drog pri nadzoru cestnega prometa s pozitivnim izidom upadlo za 34,3 %, od leta 2011 do leta 2012 je število upadlo za 46,6 %, od leta 2012 do leta 2013 je število upadlo za 1,4 %, od leta 2013 do leta 2014 je število upadlo za 10,9 % in od leta 2014 do leta 2015 je število ponovno upadlo za 41,9 % (Policija, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015).

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 VZOREC

Osnova za empirični del je izpolnjenih 195 spletnih anketnih vprašalnikov, od tega jih je izpolnilo 40 (21 %) moških in 155 (79 %) žensk. 132 (68 %) anketiranih ljudi živi na podeželju, 63 (32 %) pa v mestu. Anketni vprašalnik so izpolnili ljudje različnih starostnih skupin, in sicer:

- do 20 let: 106 (54 %);
- od 21 do 30 let: 57 (29 %);
- od 31 do 40 let: 8 (4 %);
- od 41 do 50 let: 7 (4 %);
- od 51 do 60 let: 9 (5 %);
- nad 61 let: 8 (4 %).

3.2 ČAS RAZISKAVE

Izpolnjevanje anketnih vprašalnikov je potekalo decembra 2016 in januarja 2017. Anketiranci so anketni vprašalnik izpolnjevali od 29. 12. 2016 do 23. 1. 2017.

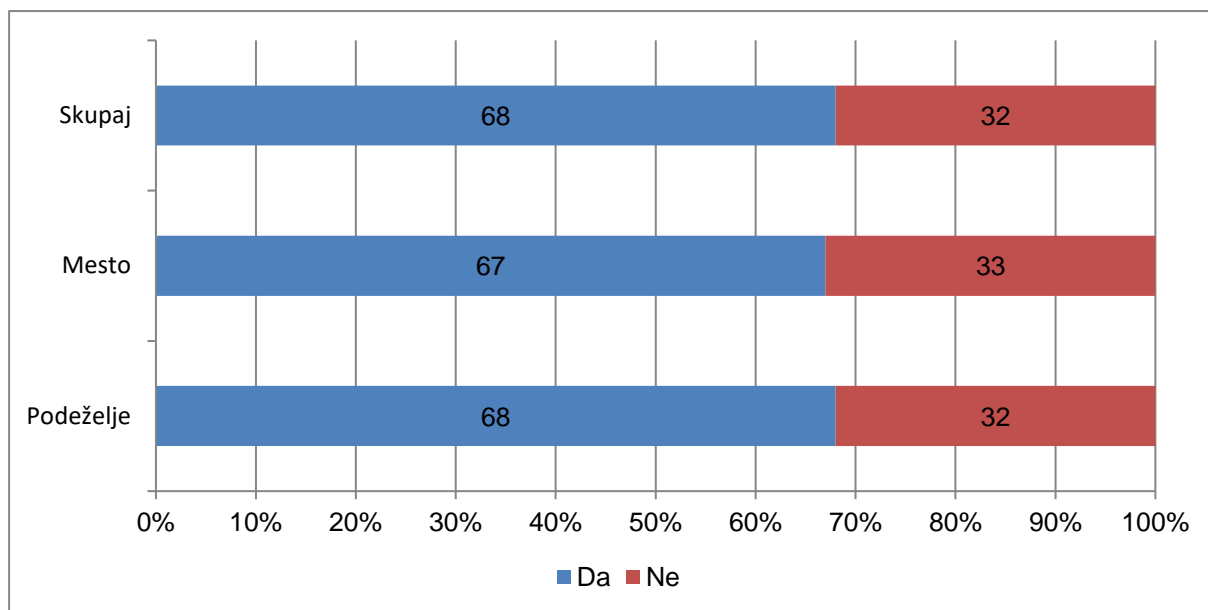
3.3 OBDELAVA PODATKOV

Podatke sva predstavili v odstotkih in jih prikazali z grafi. Pri tem sva uporabili programe: Google Drive, Microsoft Office Word in Microsoft Office Excel.

3.4 REZULTATI RAZISKAVE

Na naslednjih straneh so predstavljeni rezultati anketnega vprašalnika v grafih, za vsako vprašanje posebej.

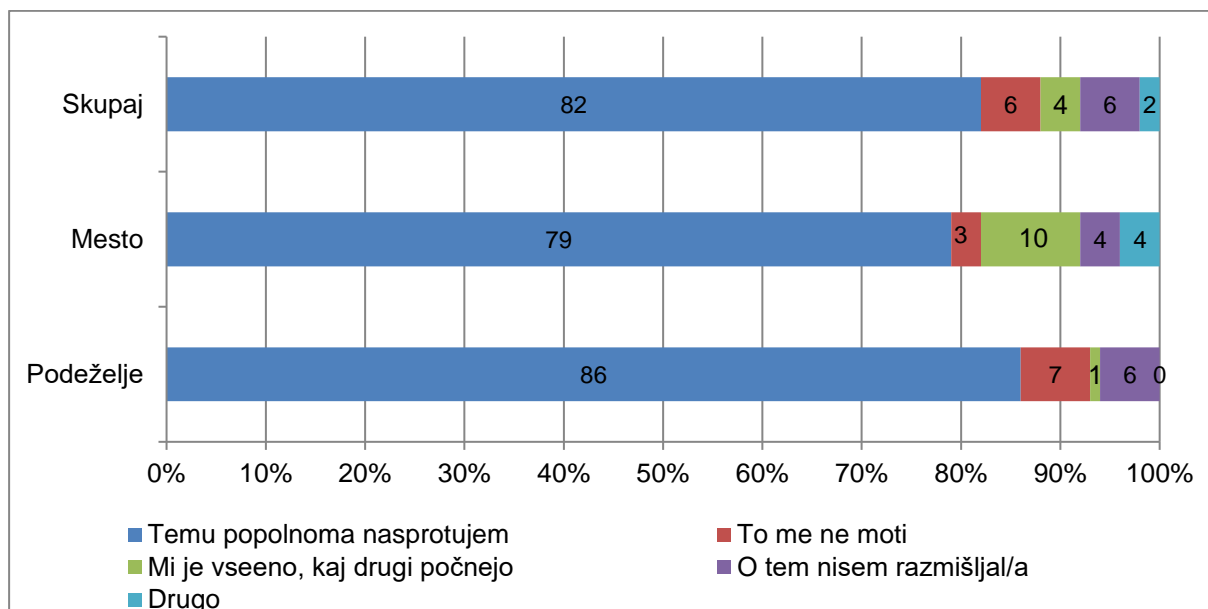
3.4.1 Ali ste voznik motornega vozila?

Graf 1: Ali ste voznik motornega vozila?

Iz grafa je razvidno, da je približno 2/3 anketiranih ljudi voznikov motornega vozila.

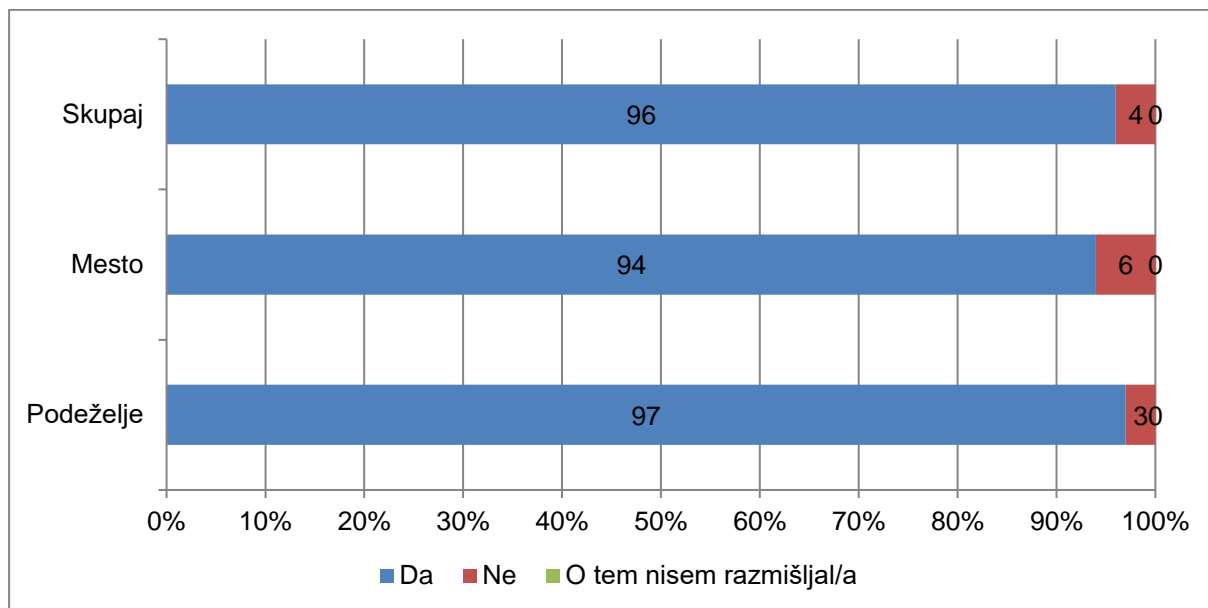
3.4.2 Kakšno je vaše mnenje o vožnji pod vplivom prepovedanih drog?

Graf 2: Kakšno je vaše mnenje o vožnji pod vplivom prepovedanih drog?

82 % anketirancev nasprotuje vožnji pod vplivom prepovedanih drog. Pod drugo so napisali, da dokler droge niso halucinogene ali je vnos takšna doza, ki oslabi motorične sposobnosti, jih to ne moti.

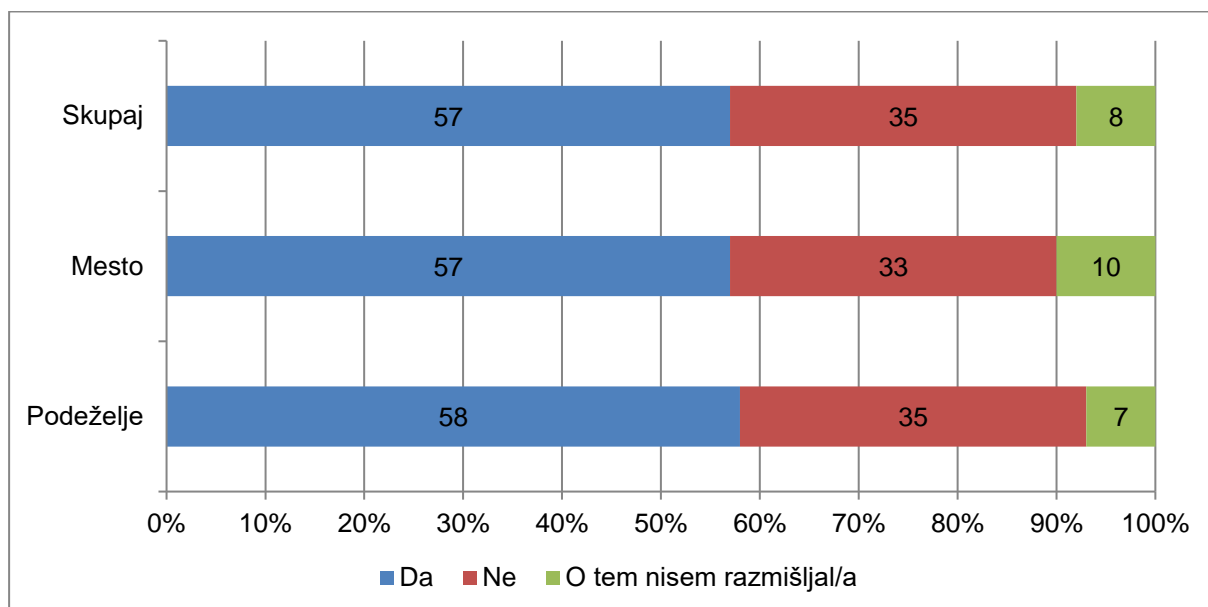
3.4.3 Menite, da uživanje prepovedanih drog vpliva na človekove sposobnosti pri vožnji?

Graf 3: Menite, da uživanje prepovedanih drog vpliva na človekove sposobnosti pri vožnji?

97 % anketirancev meni, da uživanje prepovedanih drog vpliva na človekove sposobnosti pri vožnji.

3.4.4 Menite, da lahko policist pri rutinskem pregledu zgolj s pogovorom ugotovi, če človek vozi pod vplivom prepovedanih drog?

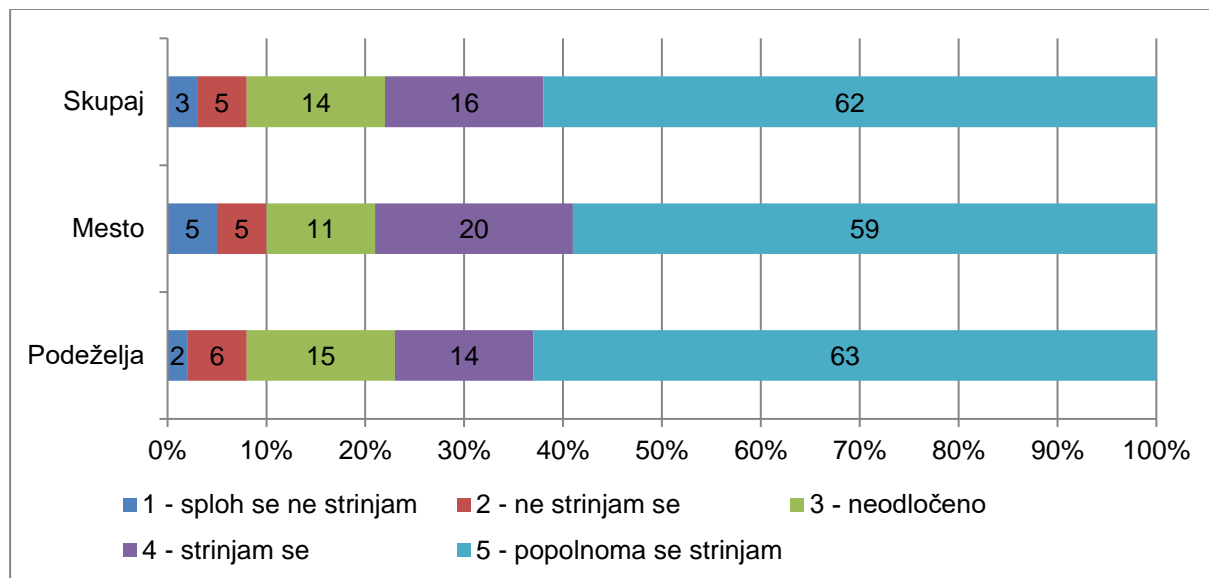

Graf 4: Menite, da policist lahko ugotovi, če človek vozi pod vplivom prepovedanih drog?

Več kot polovica anketirancev meni, da policist pri rutinskem pregledu zgolj s pogovorom lahko ugotovi, če človek vozi pod vplivom prepovedanih drog.

3.4.5 Mnenje anketirancev glede posameznih trditev po 5-stopenjski lestvici

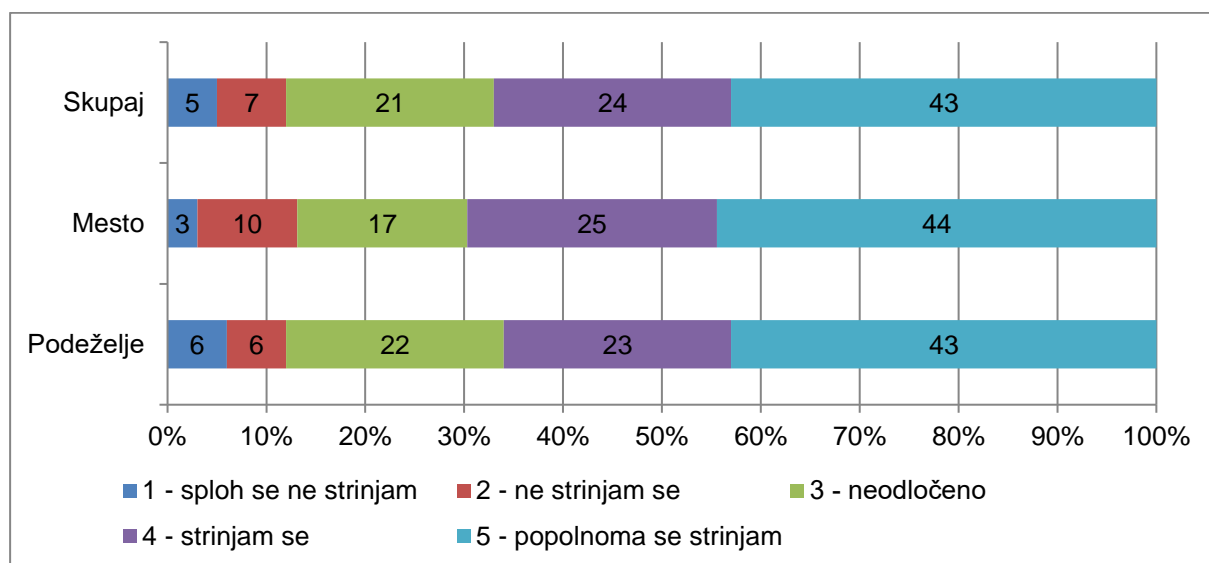
3.4.5.1 Obstaja večja nevarnost, da oseba, ki vozi pod vplivom prepovedanih drog povzroči prometno nesrečo

Graf 5: Obstaja večja nevarnost, da oseba, ki vozi pod vplivom prepovedanih drog povzroči prometno nesrečo

78 % anketirancev se strinja, da obstaja večja nevarnost, da oseba, ki vozi pod vplivom prepovedanih drog povzroči prometno nesrečo. 8 % anketirancev pa se s to trditvijo ne strinja.

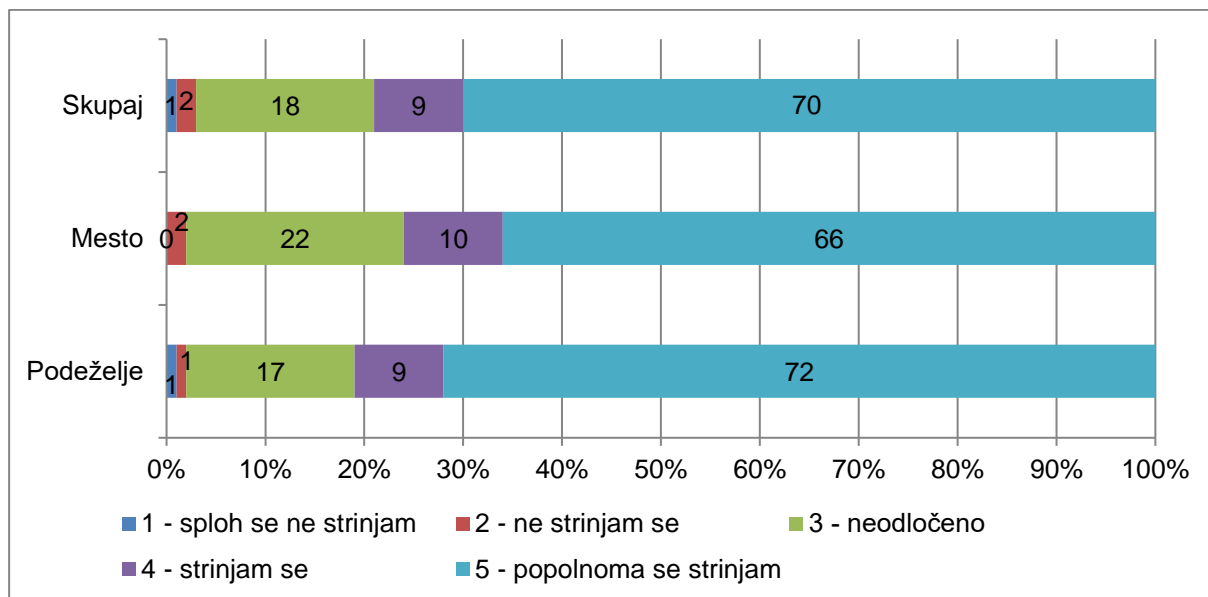
3.4.5.2 Policisti v cestnem prometu bi morali izvajati pogostejše kontrole glede uporabe prepovedanih drog

Graf 6: Policisti v cestnem prometu bi morali izvajati pogostejše kontrole glede uporabe prepovedanih drog

67 % anketirancev se strinja, da bi policisti v cestnem prometu morali izvajati pogostejše kontrole glede uporabe prepovedanih drog, s tem se jih ne strinja 12 %.

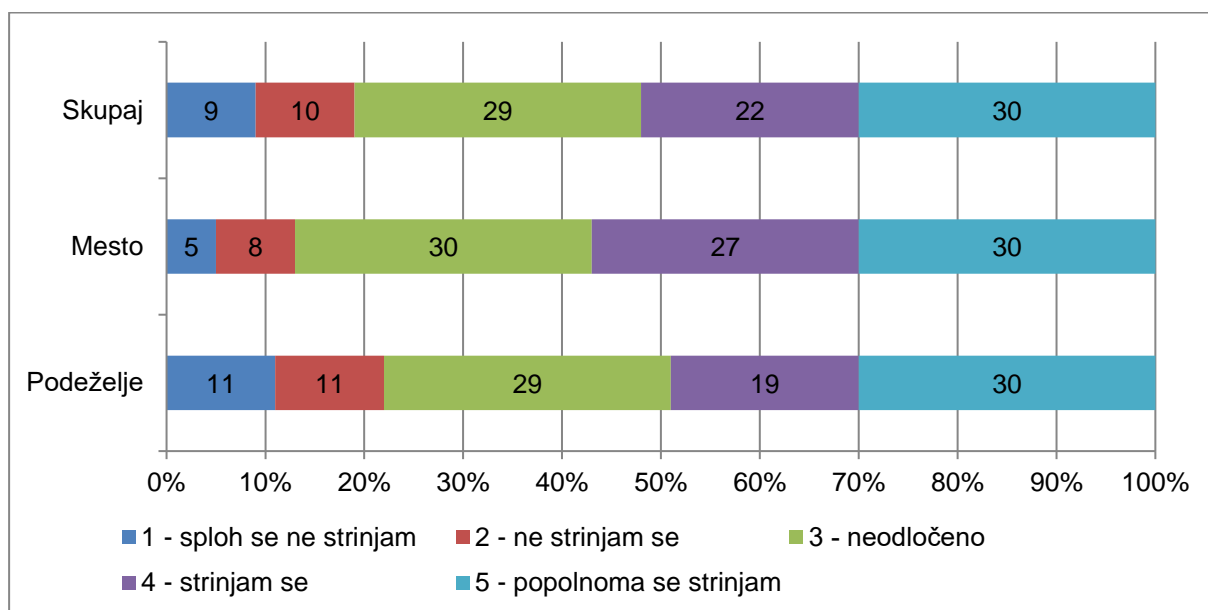
3.4.5.3 Marihuana, kokain, heroin, ekstazi in LSD so prepovedane droge v Sloveniji

Graf 7: Marihuana, kokain, heroin, ekstazi in LSD so prepovedane droge v Sloveniji

79 % anketirancev se strinja, da so marihuana, kokain, heroin, ekstazi in LSD prepovedane droge v Sloveniji, s tem se ne strinja 3 % anketiranih.

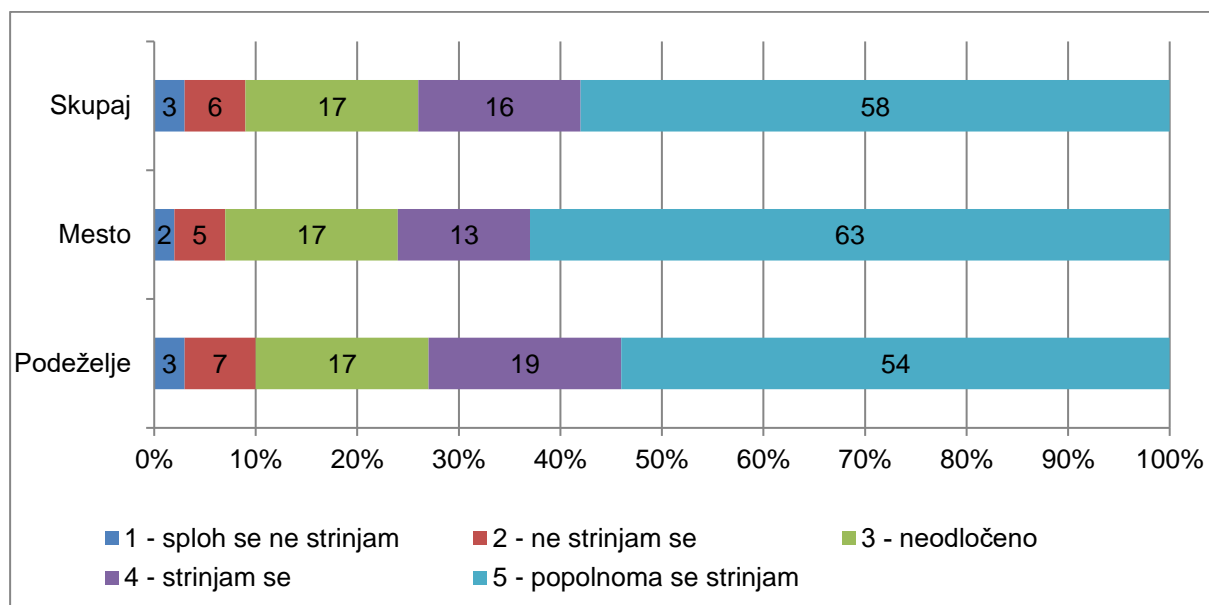
3.4.5.4 Poznam vplive prepovedanih drog na zmožnost vožnje

Graf 8: Poznam vplive prepovedanih drog na zmožnost vožnje

52 % anketirancev se strinja, da pozna vplive prepovedanih drog na zmožnost vožnje, 19 % pa ne pozna vpliva prepovedanih drog na zmožnost vožnje.

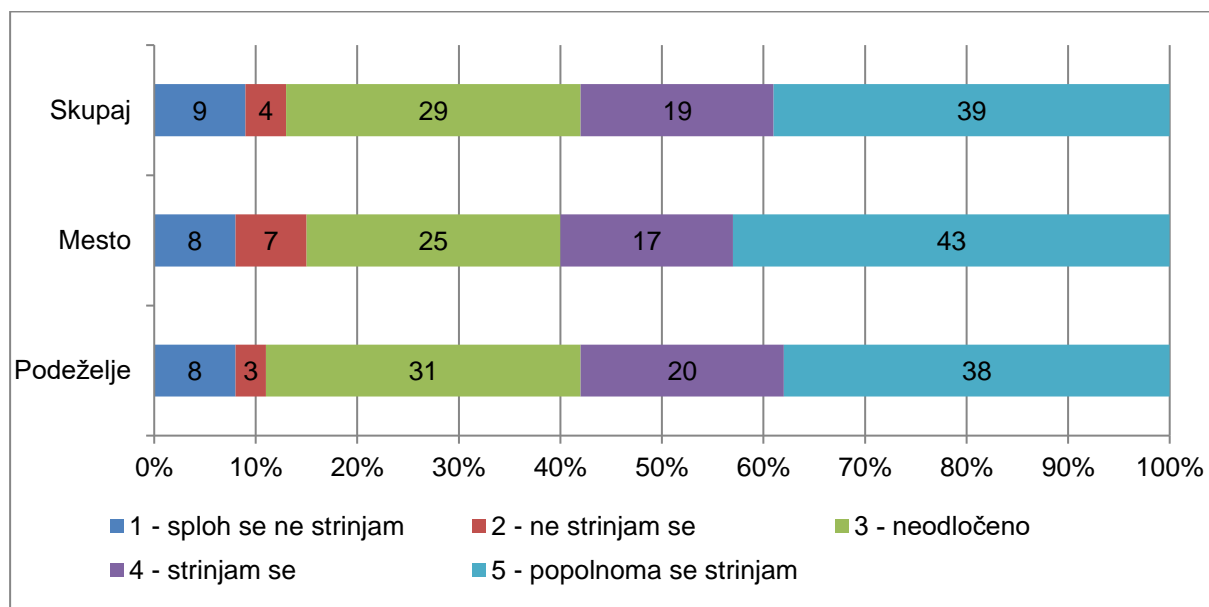
3.4.5.5 Vozniki pod vplivom prepovedanih drog imajo motnje pri oceni časa in razdalje

Graf 9: Vozniki pod vplivom prepovedanih drog imajo motnje pri oceni časa in razdalje

74 % anketirancev se strinja, da imajo vozniki pod vplivom prepovedanih drog motnje pri oceni časa in razdalje, 9 % pa se jih s tem ne strinja.

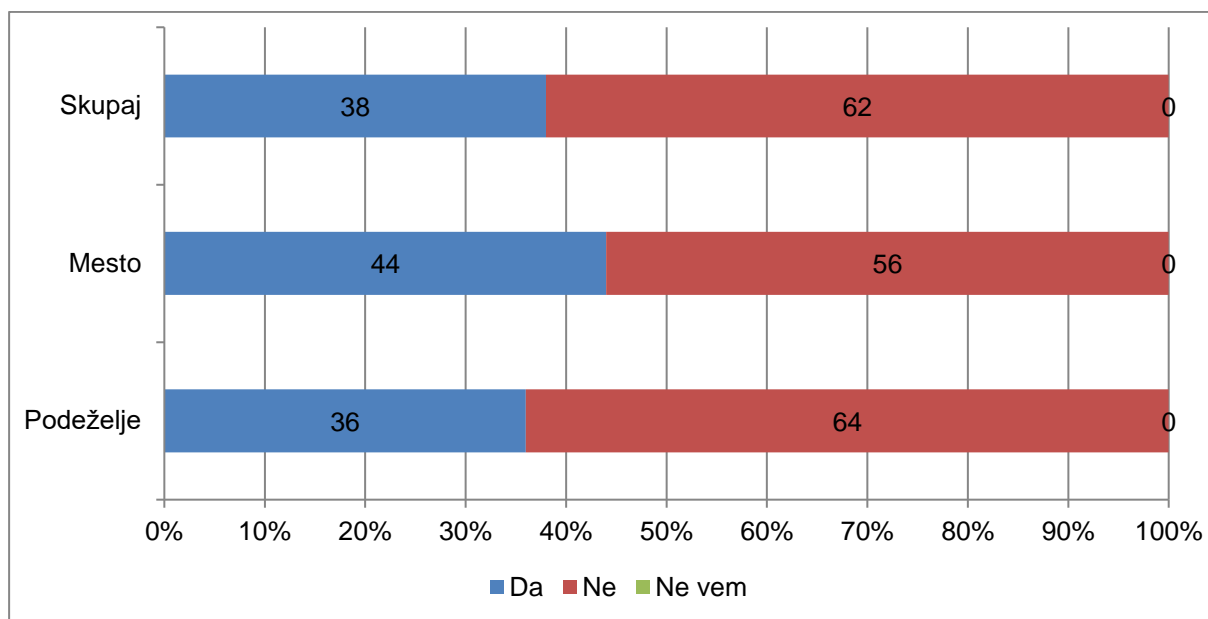
3.4.5.6 Prepovedane droge povzročijo pretirano utrujenost, potrebo po spanju in izčrpanost

Graf 10: Prepovedane droge povzročijo pretirano utrujenost, potrebo po spanju in izčrpanost

58 % anketirancev se strinja, da droge povzročijo pretirano utrujenost, potrebo po spanju in izčrpanost, s tem se ne strinja 13 %, neodločenih pa je 29 %.

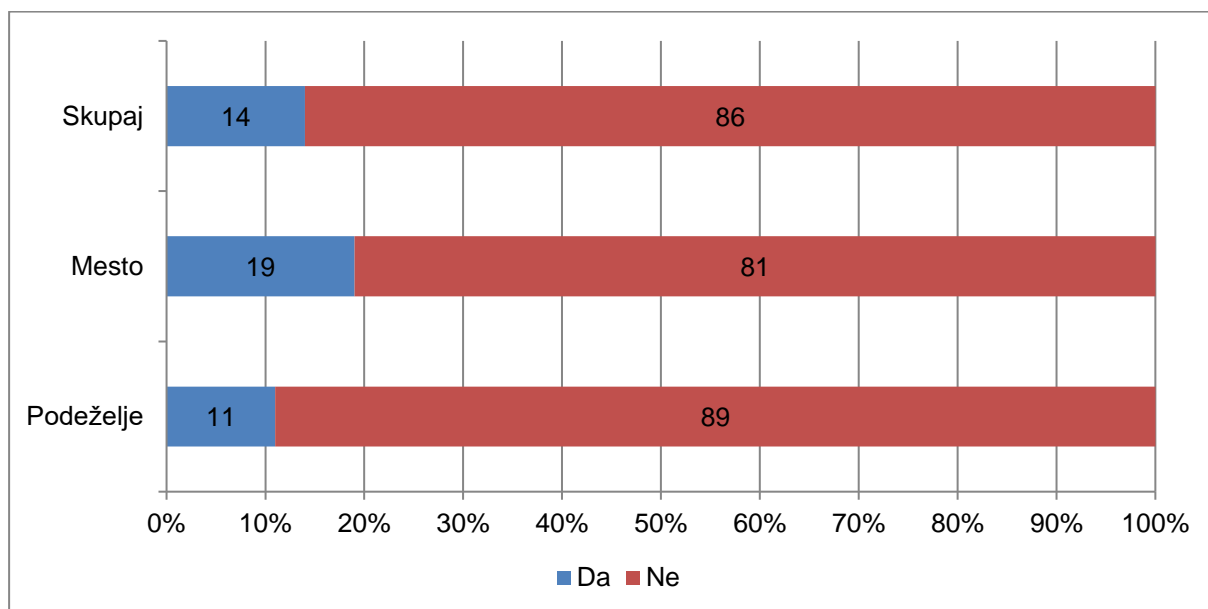
3.4.6 Ali ste že kdaj poskusili prepovedane droge?

Graf 11: Ali ste že kdaj poskusili prepovedane droge?

62 % anketirancev še nikoli ni poskusilo prepovedanih drog, 38 % anketirancev pa je droge že poskusilo.

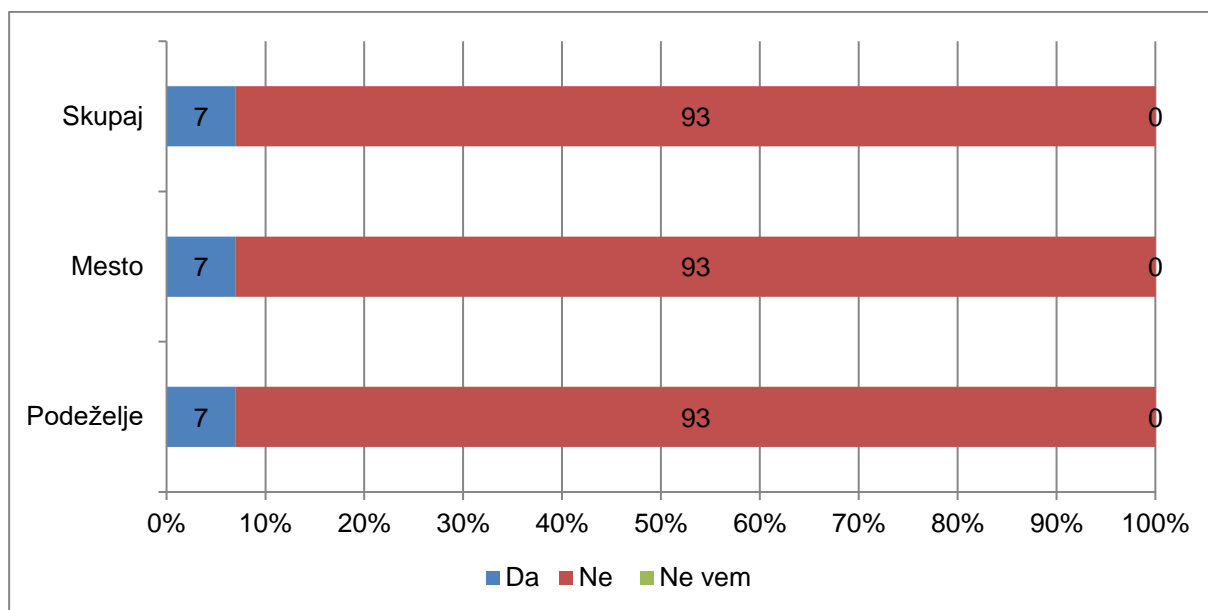
3.4.7 Ali uživate prepovedane droge?

Graf 12: Ali uživate prepovedane droge?

Prepovedane droge uživa 14 % anketirancev, več mestnih kot podeželskih anketirancev.

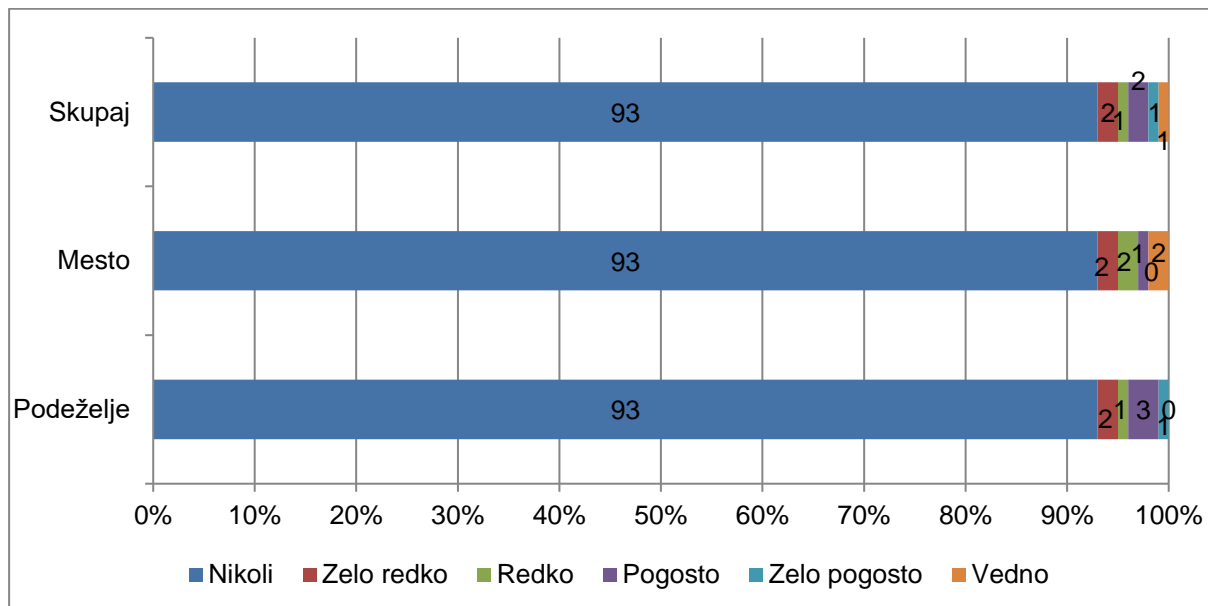
3.4.8 Ali ste že vozili pod vplivom prepovedanih drog?

Graf 13: Ali ste že vozili pod vplivom prepovedanih drog?

Pod vplivom prepovedanih drog je vozilo že 7 % anketirancev.

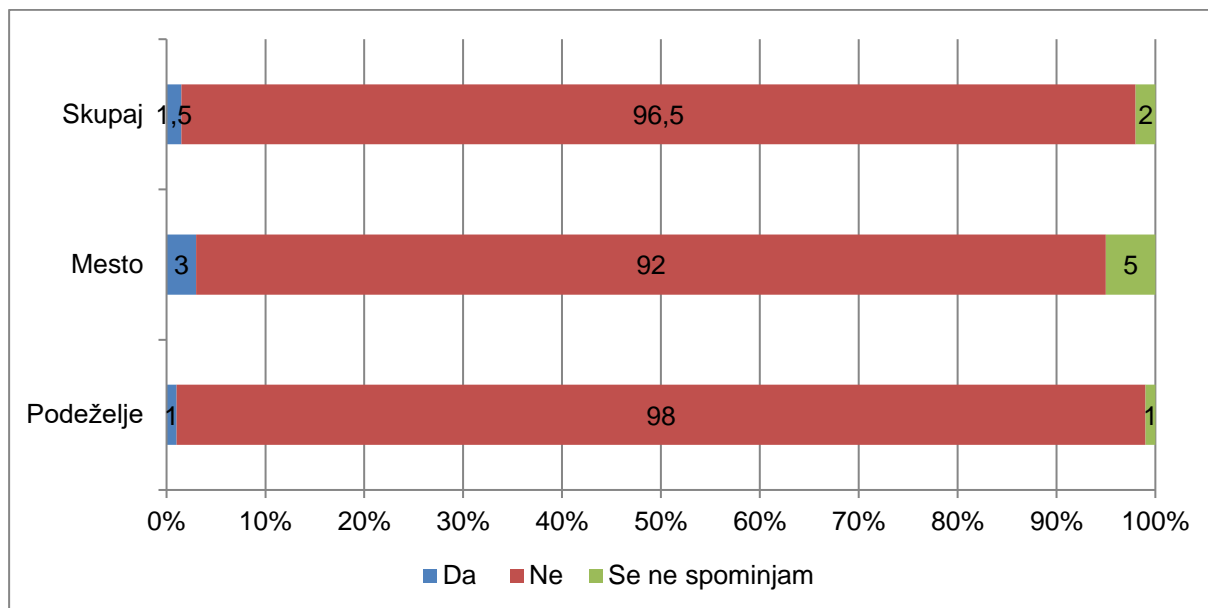
3.4.9 Kako pogosto vozite pod vplivom prepovedanih drog?

Graf 14: Kako pogosto vozite pod vplivom prepovedanih drog?

Tisti anketiranci, ki vozijo pod vplivom prepovedanih drog, jih najpogosteje (2,5 %) vozi pogosto, 0,5 % pa jih vozi vedno.

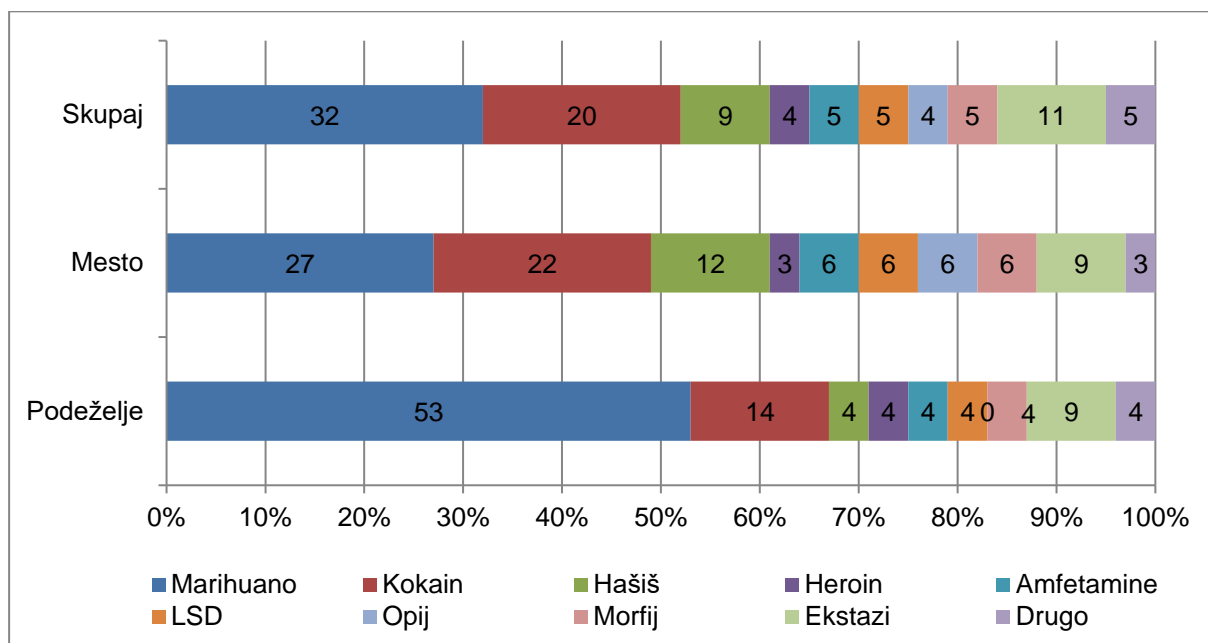
3.4.10 So vas že kdaj ustavili policisti na cesti in pri vas preverili prisotnost prepovedanih drog?

Graf 15: So vas že kdaj ustavili policisti na cesti in pri vas preverili prisotnost prepovedanih drog?

1,5 % vseh anketirancev so policisti že ustavili na cesti in pri njih preverili prisotnost prepovedanih drog, večino ostalih anketirancev s tem še ni imelo izkušnje, 2 % pa se tega ne spominja.

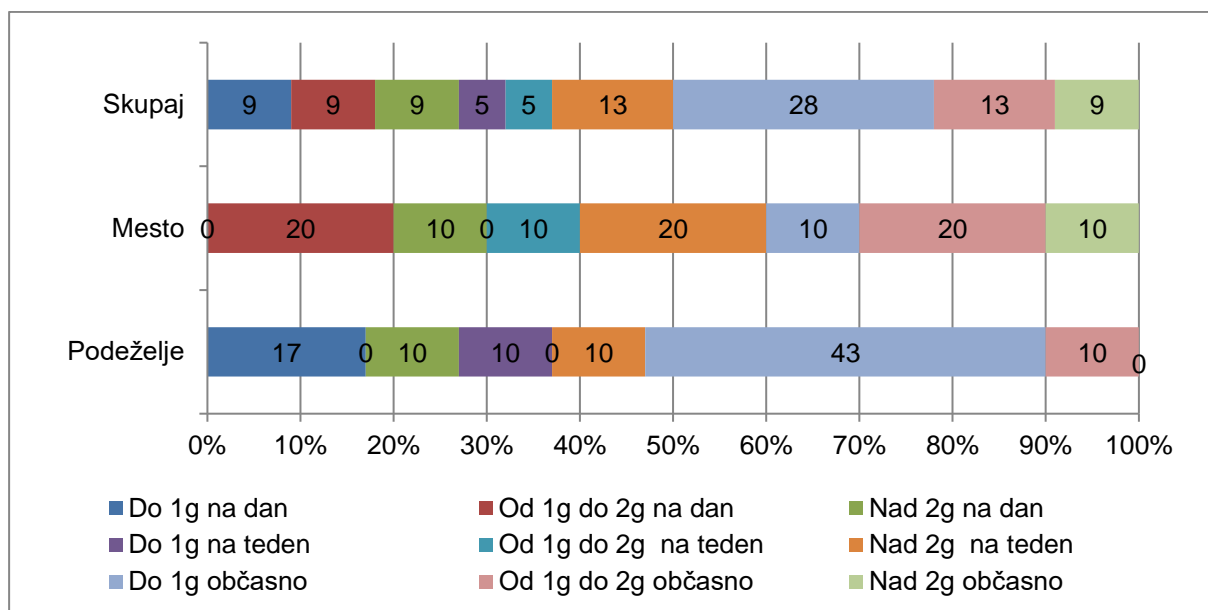
3.4.11 Katero/e prepovedano/e drogo/e uživata?

Graf 16: Katero/e prepovedano/e drogo/e uživata?

Največ anketirancev, ki uživajo prepovedane droge, uživa marihuano (32 %), sledijo ji kokain (20 %), ekstazi (11 %) in hašiš (9 %). 5 % ali manj pa jih uživa tudi heroin, amfetamine, LSD, opij, morfij ali pa kakšno drugo drogo, ki je niso navedli.

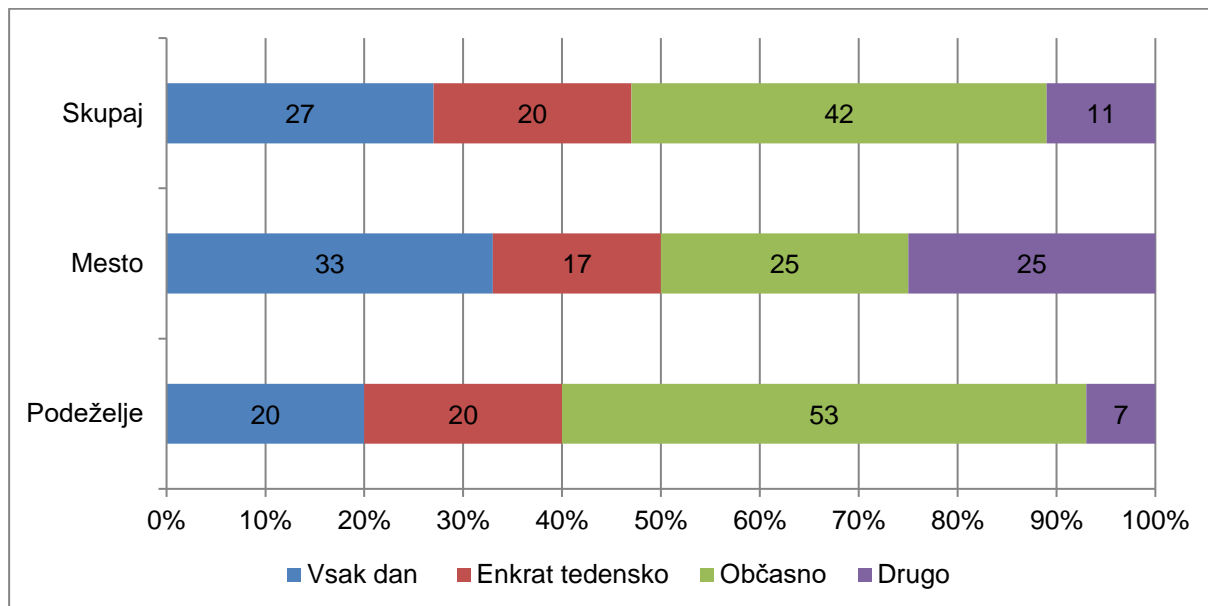
3.4.12 Kakšno količino drog/e uživate?

Graf 17: Kakšno količino drog/e uživate?

Največ anketirancev (28 %) uživa prepovedane droge od 1g do 2g droge na teden.

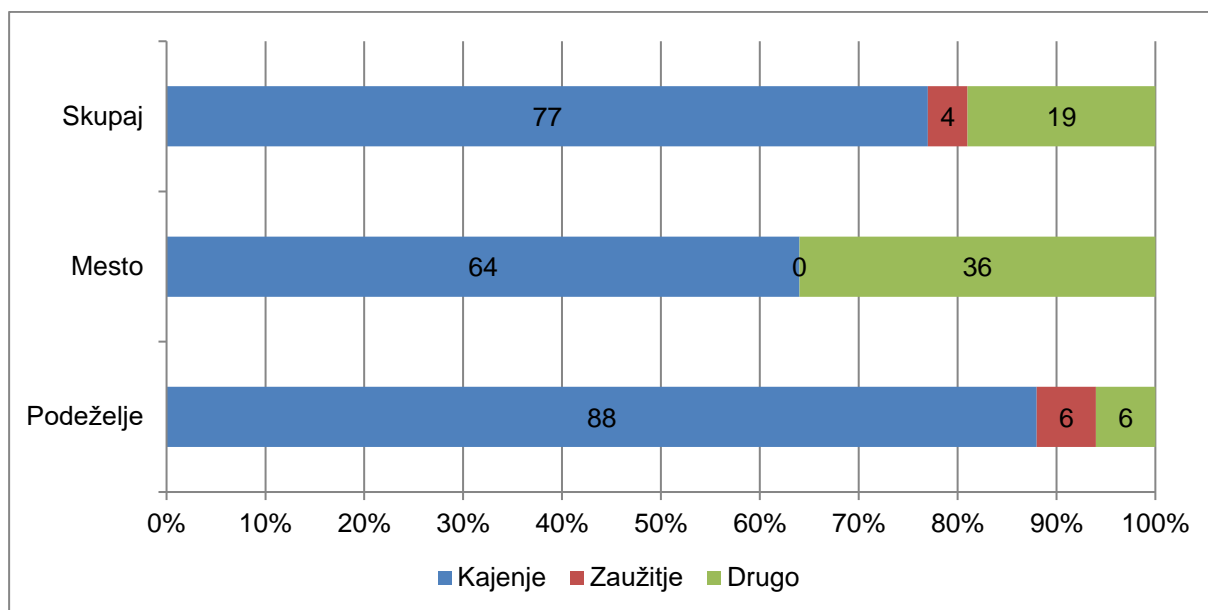
3.4.13 Kako pogosto uživate drogo/e?

Graf 18: Kako pogosto uživate drogo/e?

Največ anketirancev, ki uživa prepovedane droge, jih uživa občasno (42 %), vsak dan jih uživa 27 %, enkrat tedensko pa 20 %. Pod drugo so napisali, da droge uživajo enkrat mesečno ali pa dvakrat na leto.

3.4.14 Na kakšen način uživaste drogo/e?

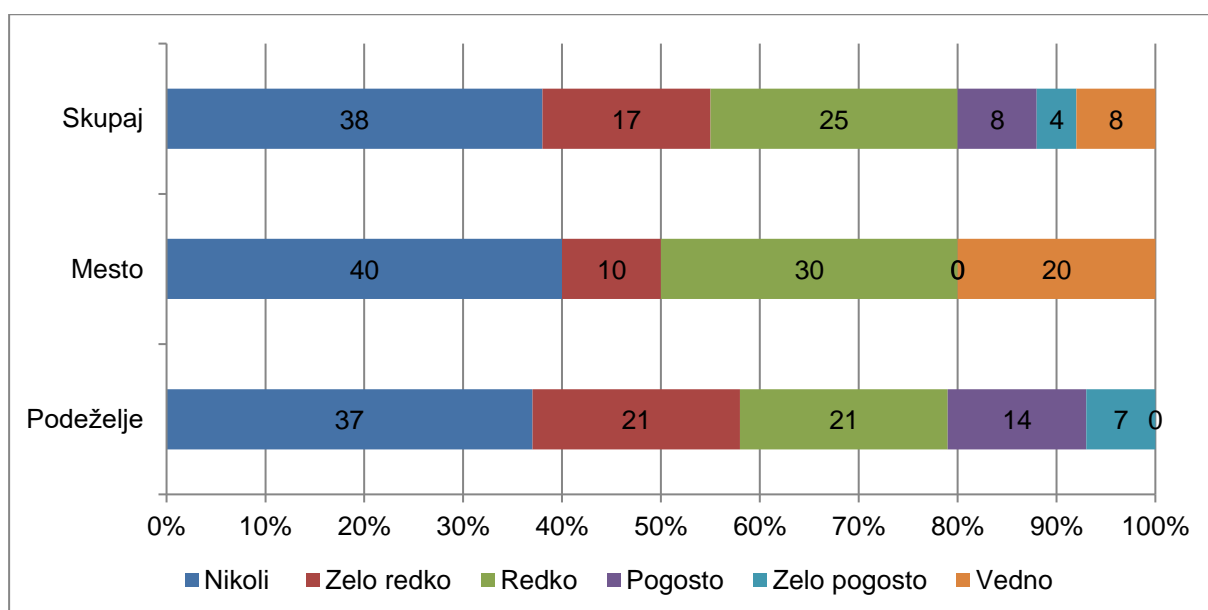

Graf 19: Na kakšen način uživaste drogo/e?

Tisti anketiranci, ki uživajo prepovedano drogo, jih 77 % le-to zaužije s kajenjem, 4 % pa z zaužitjem. Pod drugo pa so napisali, da drogo uživajo tako, da jo aplicirajo v žilo.

3.4.15 Pogostost pojavljanja navedenih sprememb med vožnjo pri anketirancih, ki uživajo prepovedane droge, po 6-stopenjski lestvici

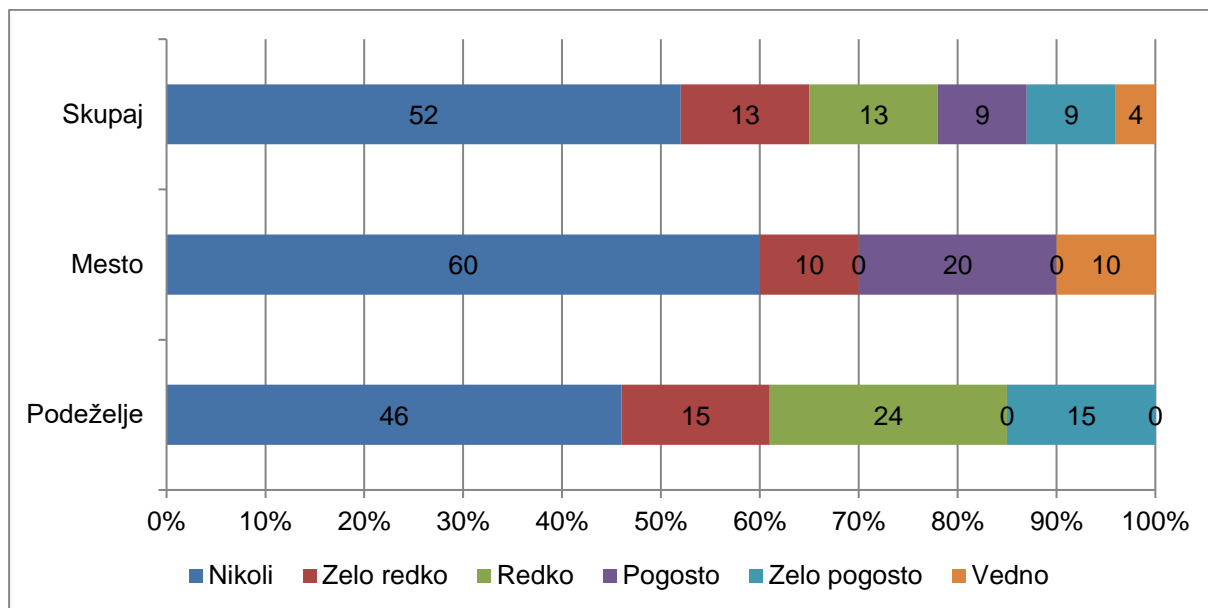
3.4.15.1 Kako pogosto ste med vožnjo zaspani?

Graf 20: Zaspanost

38 % anketirancev med vožnjo nikoli ne čuti zaspanosti, 25 % to občuti redko, 17 % pa zelo redko. Med vožnjo je vedno zaspanih 8 % anketirancev.

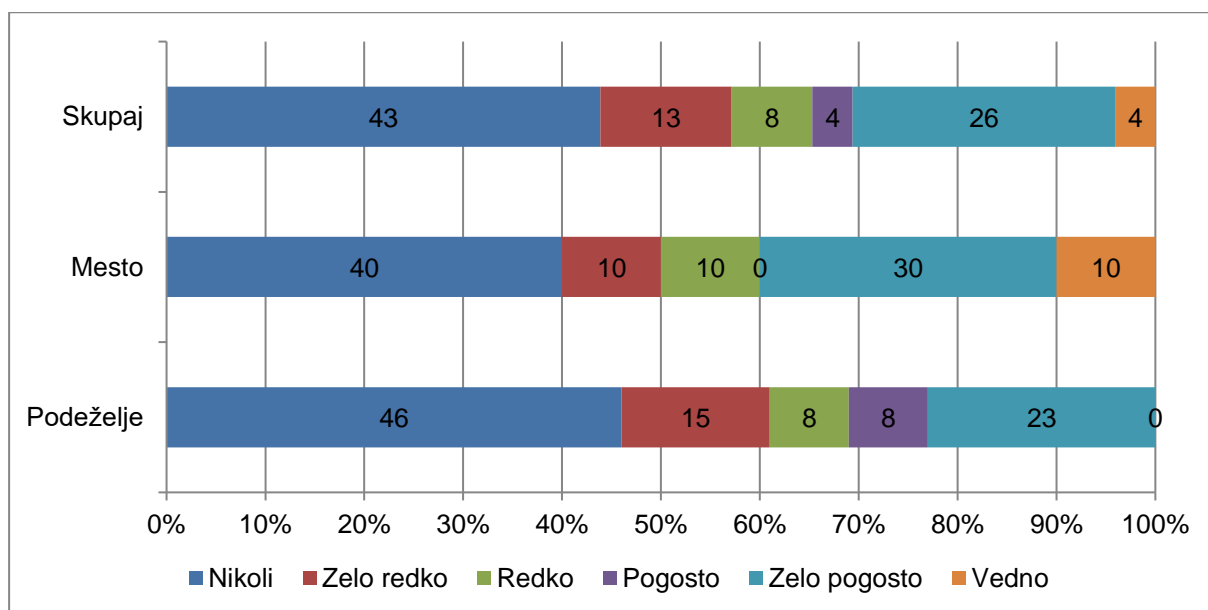
3.4.15.2 Kako pogosto se vam med vožnjo pojavljajo nekoordinirani gibi?

Graf 21: Nekoordinirani gibi

Dobra polovica anketirancev med vožnjo nikoli ne občuti nekoordiniranih gibov, zelo redko in redko jih občuti 13 %, pogosto in zelo pogosto pa 9 %, vedno pa ima nekoordinirane gibe 4 % anketirancev.

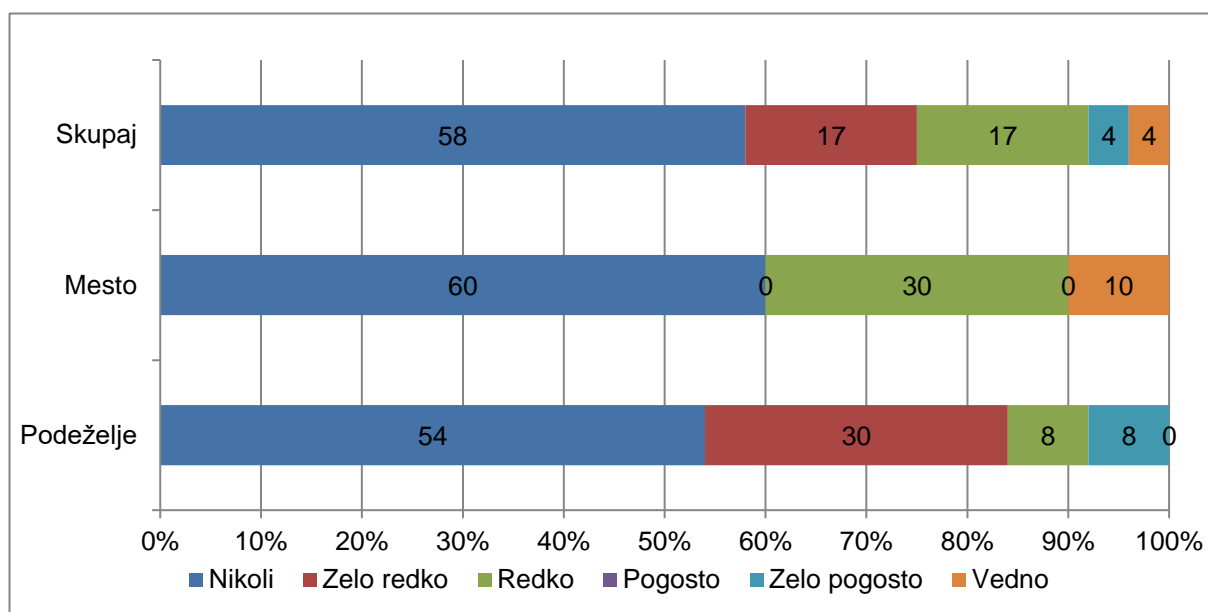
3.4.15.3 Kako pogosto med vožnjo opazite zmanjšano zbranost in psihomotorično koordinacijo?

Graf 22: Zmanjšana zbranost in psihomotorična koordinacija

43 % anketirancev med vožnjo nikoli ne opazi zmanjšane zbranosti in psihomotorične koordinacije, 26 % to opazi zelo pogosto, 4 % pa vedno.

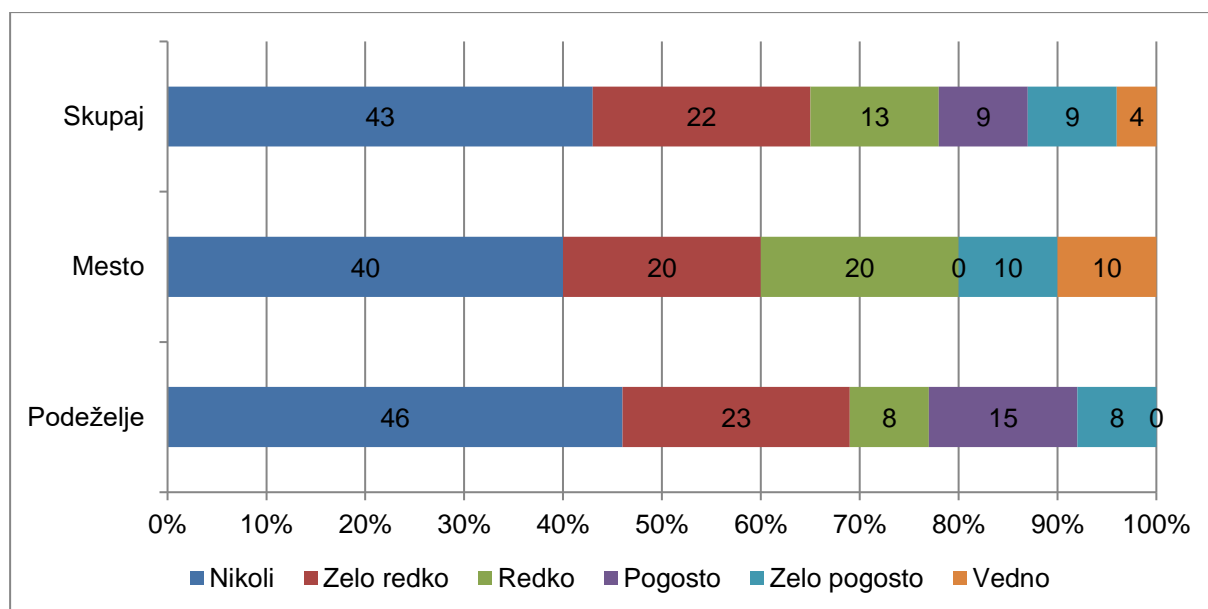
3.4.15.4 Kako pogosto med vožnjo začutite paniko in tesnobo?

Graf 23: Panika in tesnoba

58 % anketirancev nikoli ne začuti panike in tesnobe med vožnjo. 17 % jo občutijo zelo redko in redko, 4 % pa paniko in tesnobo občutijo zelo pogosto in vedno.

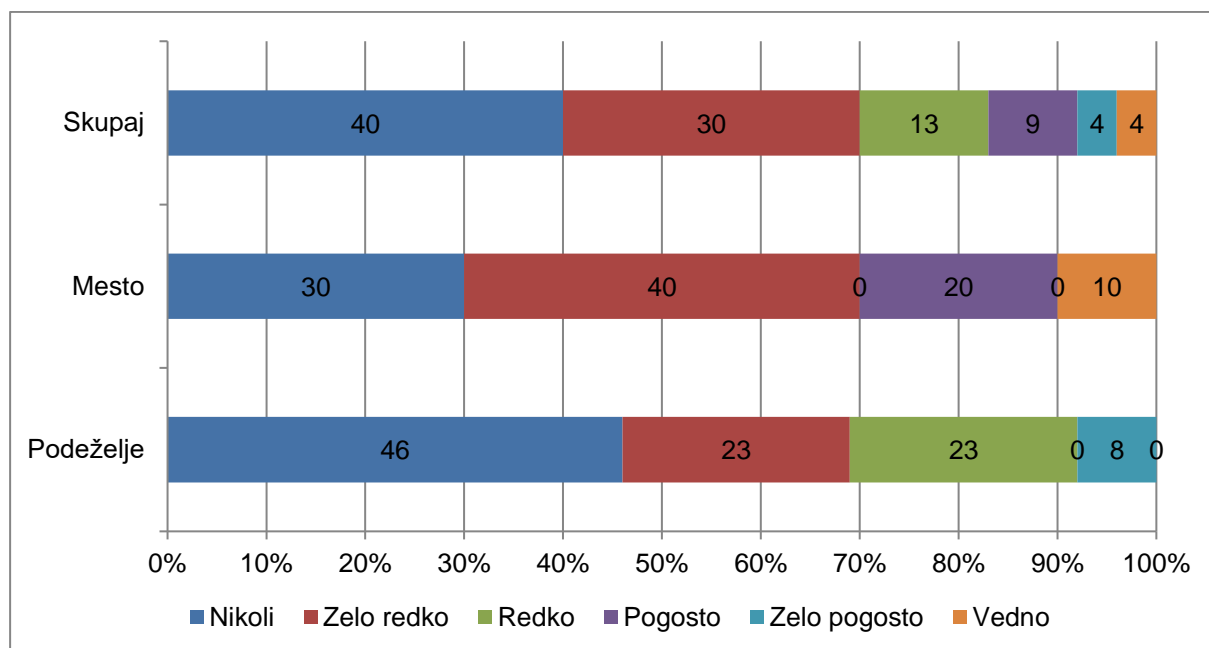
3.4.15.5 Kako pogosto se vam med vožnjo pojavi zmanjšanje aktivnosti in motivacije?

Graf 24: Zmanjšanje aktivnosti in motivacije

43 % anketirancev med vožnjo nikoli ne občuti zmanjšanje aktivnosti in motivacije, 22 % zelo redko, 13 % pa redko, pogosto in zelo pogosto 9 %, vedno pa 4 %.

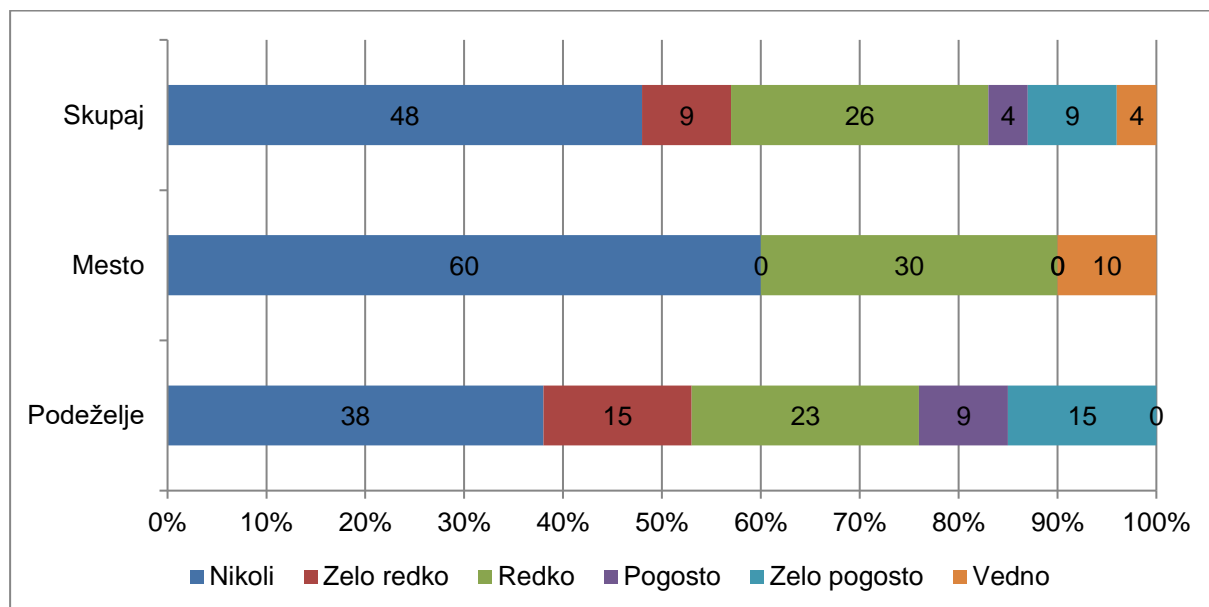
3.4.15.6 Kako pogosto med vožnjo napačno presodite razdaljo?

Graf 25: Napačno presojanje razdalje

40 % anketirancev ocenjuje, da med vožnjo nikoli napačno ne presoja razdalje, 30 % pa, da zelo redko, 4 % pa jih meni, da zelo pogosto in vedno.

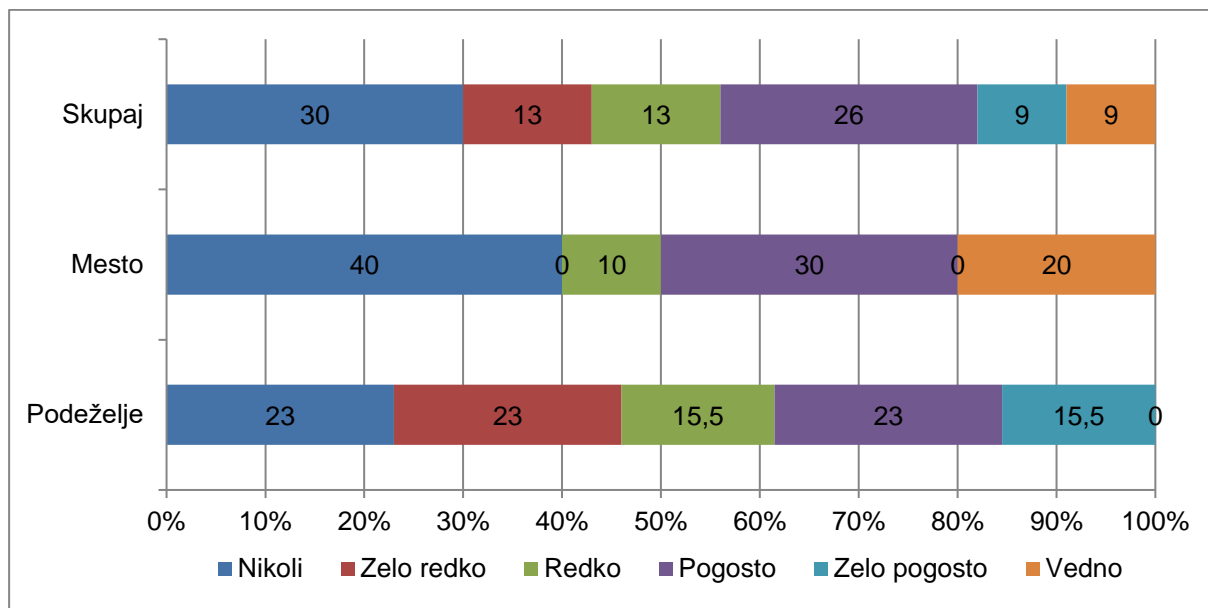
3.4.15.7 Kako pogosto med vožnjo prilagajate oči na svetlobne spremembe?

Graf 26: Slaba prilagoditev oči na svetlobne spremembe

48 % anketirancev nikoli med vožnjo nima težav s slabim prilagajanjem oči na svetlobne spremembe, 26 % redko, 9 % zelo pogosto in 4 % vedno.

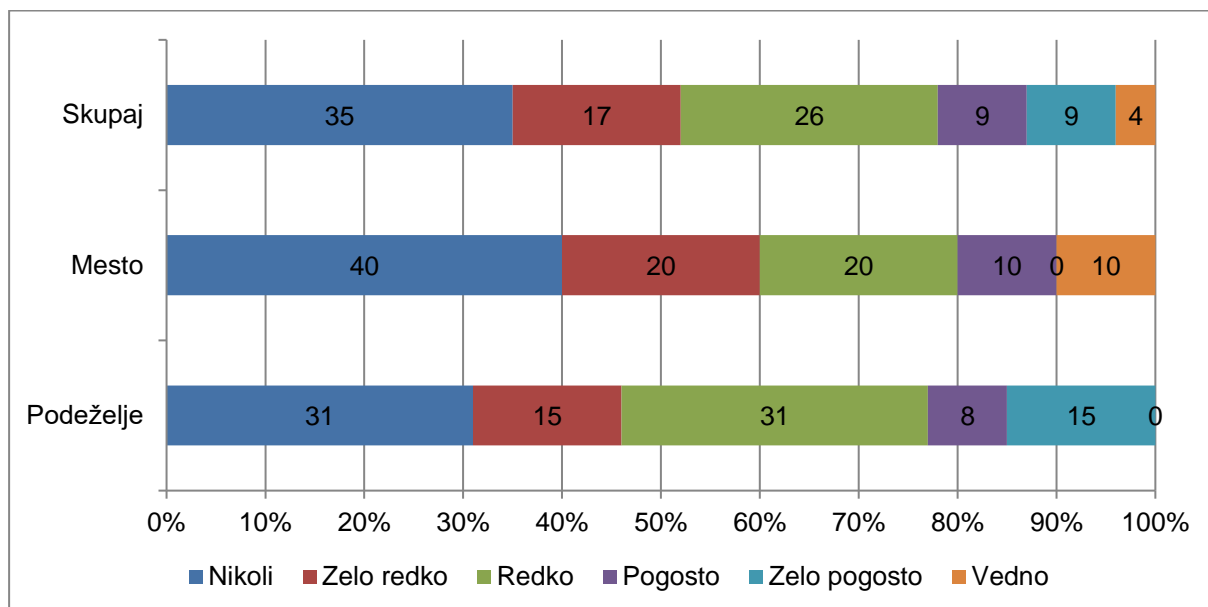
3.4.15.8 Kako pogosto med vožnjo opazite razširitev ali zoženje zenic?

Graf 27: Razširitev ali zoženje zenic

30 % anketirancev nikoli nima težav z razširitvijo oz. zoženjem zenic, 26 % ima težave pogosto, 13 % zelo redko in redko ter 9 % zelo pogosto in vedno.

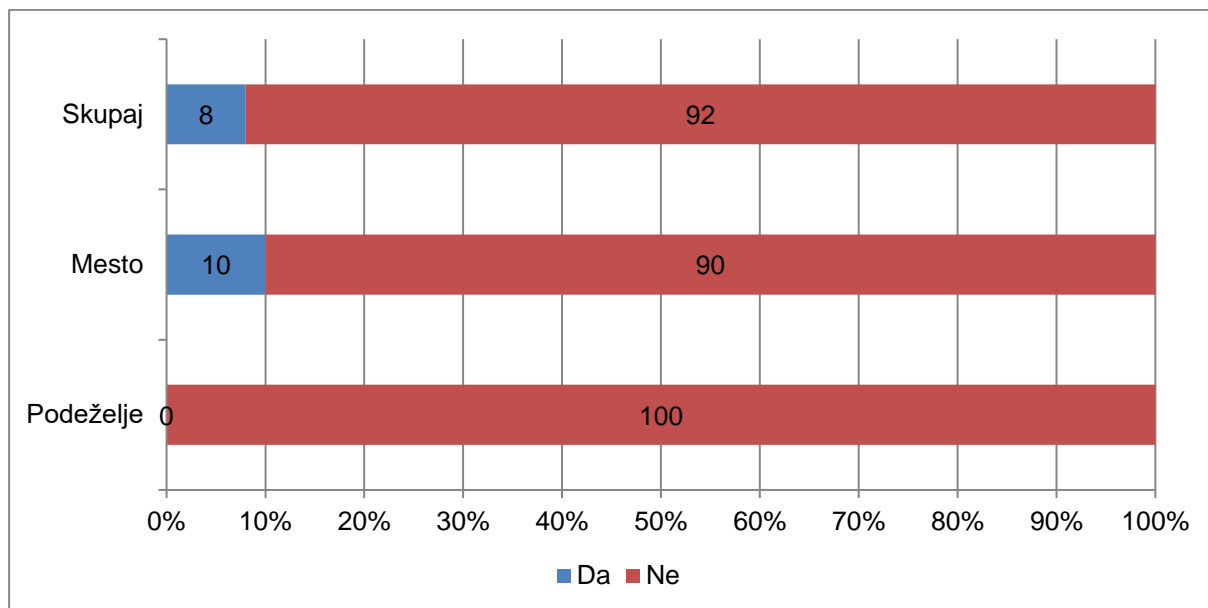
3.4.15.9 Kako pogosto med vožnjo občutite evforijo?

Graf 28: Evforija

Iz grafa je razvidno, da 35 % anketirancev med vožnjo nikoli ne občuti evforije, redko jo doživi 26 %, zelo pogosto in pogosto 9 %, vedno pa 4 %.

3.4.16 Ste že povzročili prometno nesrečo, ko ste bili pod vplivom prepovedane/ih drog/e?

Graf 29: Ste že povzročili prometno nesrečo, ko ste bili pod vplivom prepovedane/ih drog/e?

Prometno nesrečo pod vplivom prepovedane/ih drog/e je povzročilo že 8 % anketiranih.

3.5 INTERVJU Z GOSPO MILJANO ŽITKO MASTNAK

Intervju z gospo Miljano Žitko Mastnak, dr. med., spec. med. dela prometa in športa je bil opravljen 14. 2. 2017 z namenom, da bi spoznali stališče zdravnice, ki se pri svojem delu srečuje z ljudmi, ki so vozili pod vplivom prepovedanih drog. Intervju je bil opravljen v Zdravstvenem domu Celje. Postavljenih je bilo 6 vprašanj.

1. Bi se nam lahko na kratko predstavili?

Sem Miljana Žitko Mastnak, zaposlena sem v Zdravstvenem domu v Celju, na Dispanzerju za medicino dela, prometa in športa.

Slika 8: Intervju z gospo Miljano Žitko Mastnak
(Čepin Tovornik, 14. 2. 2017)

2. Katere naloge opravljate pri svojem poklicu?

Pri svojem delu med drugi pokrivam področje prometa v našem dispanzerju. Pri nas opravljamo preglede za sposobnost vožnje avtomobila, izvajamo tudi kontrolne preglede in obdobjne preglede zaradi kakršnihkoli omejitev, ki jih pacienti imajo. Leta 2011 nas je Ministrstvo za zdravje Republike Slovenije pooblastilo za izvajanje kontrolnih zdravstvenih pregledov. Smo eden izmed 11 takšnih pooblaščenih centrov v Sloveniji in izvajamo preglede ljudi, ki so bili v kakršnem koli prekršku in jim grozi odvzem vozniškega dovoljenja. Mi na novo ugotavljamo, če so ljudje zmožni opravljanja motornih vozil.

3. Približno koliko ljudi po Vašem mnenju uživa droge?

To je težko oceniti. V letih od 2011 do 2013 so našteali okrog 500 zdravstvenih pregledov, ki so bili narejeni zaradi posledic uživanja prepovedanih drog po vsej Sloveniji.

4. Koliko se Vi srečujete z uživalci ilegalnih drog v svojem poklicu?

K nam na kontrolne preglede prihajajo ljudje, pri katerih so odkrili, da so vozili pod vplivom prepovedanih drog. Na teden imamo približno 1-2 takšna primera. Prihajajo predvsem mladi ljudje, od 19. pa nekje do 40. leta starosti.

5. Kaj menite o vožnji pod vplivom drog? Kaj se po Vašem mnenju zgodi z voznikom, ki je pod vplivom prepovedanih drog?

Moje mnenje je, da droge in vožnja avtomobila ne sodijo skupaj, ravno tako kot tudi alkohol ne. Dokazano je, da se več prometnih nesreč, tudi s hudimi posledicami, zgodi pri tistih voznikih, katerim je bila dokazana količina prepovedanih substanc v krvi. Vozniki pod vplivom prepovedanih drog reagirajo različno, odvisno od vrste droge, ki jo zaužijejo. Tisti, ki kadijo travo, reagirajo zelo počasi in delujejo zaspani. Pri tistih, ki pa uživajo npr. kokain, pa je prisotna povečana aktivnost.

6. Kaj lahko storimo, da bi lahko zmanjšali število voznikov pod vplivom prepovedanih drog?

Pomembna je predvsem vzgoja, ki se začne že od otroštva v družini, kasneje pa v šoli. Mladim je potrebno razlagati, kaj pomeni, če nekdo živi in ustvarja zločin pod vplivom kakršnihkoli substanc, ki niso naravne. Na tem področju je treba veliko delati. Potrebno je poučevati, razlagati, takšne primere tudi povedati javnosti.

3.6 PRIMERJAVA REZULTATOV IN RAZPRAVA

Droge so snovi, ki zaradi svoje kemične sestave spreminjajo delovanje našega telesa. Povzročajo ugodje in prijeten občutek, zato mnogi, ki se znajdejo v težkih situacijah, posegajo po prepovedanih drogah.

Zakonodaja do drog v državi je odvisna od mednarodnega pravnega sistema na tem področju in od tega, kako je razširjena uporaba drog, finančnih zmožnosti, družbene zaznave tega pojava in tudi geografske lege države. Temeljna zakonodaja na področju prepovedanih drog je bila pripravljena znotraj Organizacije združenih narodov (OZN), kjer so droge obravnavali kot globalen problem, ki ga je treba reševati skupno in celovito. Temeljna zakona na področju prepovedanih drog v Sloveniji sta Zakon o preprečevanju uporabe prepovedanih drog in o obravnavi uživalcev prepovedanih drog (Uradni list RS, št. 98/8 in 2/04 – ZPNNVSM; v nadaljnjem besedilu: ZPUPD) ter Zakon o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami (Uradni list RS, št. 108/99, 44/00, 2/04 – ZZdrl-A, 47/04 – ZdZPZ; v nadaljnjem besedilu: ZPPPD). ZPUPD obravnava ukrepe za prispevek k zmanjšanju povpraševanja po drogah. ZPPPD pa skuša zmanjšati ponudbo prepovedanih drog ter določa pogoje, pod katerimi sta dovoljena proizvodnja in transport prepovedanih drog (Komar, 2014, str. 2905).

Rezultati naše raziskave so pridobljeni s spletnim anketnim vprašalnikom, ki so ga izpolnili naključni ljudje, od tega jih ima 68 % vozniki izpit.

Pri povpraševanju po mnenju o vožnji pod vplivom prepovedanih drog 82 % anketirancev popolnoma nasprotuje vožnji pod vplivom prepovedanih drog, več med podeželskimi kot mestnimi, in s tem so pokazali, da se zavedajo nevarnosti vožnje pod vplivom prepovedanih drog, 6 % pa jih to ne moti.

O vplivu prepovedanih drog na človekove sposobnosti pri vožnji jih 96 % meni, da prepovedane droge vplivajo na sposobnost za vožnjo. Tako misli več podeželskih anketirancev.

Pri četrtem vprašanju smo spraševali ljudi, če menijo, da lahko policist pri rutinskem pregledu zgolj s pogovorom ugotovi, da človek vozi pod vplivom prepovedanih drog. Tako razmišlja 57 % anketirancev.

Peto vprašanje ima navedenih 6 trditev, na katera so ljudje odgovarjali po 5-stopenjski lestvici. Pri trditvi, da obstaja večja nevarnost, da oseba, ki vozi pod vplivom prepovedanih drog, povzroči prometno nesrečo, je največ anketirancev odgovorilo, da se s tem popolnoma strinjajo. Gospa Žitko Mastnak pravi, da je dokazano, da se več prometnih nesreč, tudi s hudimi posledicami, zgodi pri tistih voznikih, katerim je bila dokazana količina prepovedanih substanc v krvi. Tudi z drugo trditvijo, da bi policisti v cestnem prometu morali izvajati pogostejše kontrole glede uporabe prepovedanih drog, se je največ anketirancev popolnoma strinjalo. Da so marihuana, kokain, heroin in LSD prepovedane droge v Sloveniji, se strinja oz. popolnoma strinja 79 % vseh anketirancev. S to trditvijo je povezana **prva hipoteza**, ki se glasi: Večina anketirancev meni, da so marihuana, kokain, heroin, ekstazi in LSD prepovedane droge v Sloveniji. Hipoteza **je potrjena**, saj je več kot polovica anketirancev odgovorila, da so našteje droge prepovedane droge v Sloveniji. Na trditev, da anketiranci poznajo vplive prepovedanih drog na zmožnost vožnje, jih 52 % s tem soglaša, več med mestnimi

anketiranci, 29 % pa jih je neodločenih. Peta trditev se glasi, da imajo vozniki pod vplivom prepovedanih drog motnje pri oceni časa in razdalje. S tem se strinja oz. popolnoma strinja 74 % anketirancev. O šesti trditvi, da prepovedane droge povzročijo pretirano utrujenost, potrebo po spanju in izčrpanost, se jih 58 % strinja oz. popolnoma strinja, 29 % pa jih je neodločenih. Gospa Žitko Mastnak pravi, da vozniki pod vplivom prepovedanih drog reagirajo različno, odvisno od vrste droge, ki jo zaužijejo. Tisti, ki kadijo travo, reagirajo zelo počasi in delujejo zaspani, pri tistih, ki pa uživajo npr. kokain, pa je prisotna povečana aktivnost.

Šesto vprašanje se nanaša na poskušanje prepovedanih drog. 62 % anketirancev še ni poskusilo prepovedanih drog. Več ljudi, ki živijo v mestu (44 %), je že poskusilo prepovedane droge kot pa ljudi s podeželja (38 %).

Raziskava Nacionalnega inštituta za javno zdravje (NIJZ) iz let 2011 in 2012 o uporabi tobaka, alkohola in prepovedanih drog med prebivalci Slovenije, starimi od 15 do 64, je pokazala, da je prepovedane droge uporabilo 16 % prebivalcev Slovenije (Komar, 2014, str. 2905).

Sedmo vprašanje se nanaša na uživanje prepovedanih drog. Na podeželju uživa prepovedane droge 11 % anketirancev, v mestu pa 19 %. Med ljudmi, ki uživajo droge, je 44 % moških, 36 % pa žensk. Od tega jih je največ (71 %) starih do 20 let, 21 % je starih od 21 do 30 let, 4 % pa je starih od 31 do 40 let ali nad 60 let. Gospa Žitko Mastnak je v intervjuju povedala, da opravijo največ pregledov pri mladih ljudeh, starih od 19 do 40 let. Podatki ankete in izjava gospe Žitko Mastnak kažejo, da je največ ljudi, ki uživa prepovedane droge, starih od 18 do 30 let.

Na to vprašanje se nanaša tudi **druga hipoteza**, ki pravi, da več anketirancev, ki uživajo prepovedane droge, živi v mestu kot na podeželju. Hipoteza **je potrjena**, saj 8 % anketirancev več uživa prepovedane droge v mestu kot na podeželju.

Pri osmem vprašanju smo spraševali, ali so ljudje že vozili pod vplivom prepovedanih drog. Večina ljudi (93 %) še ni vozilo pod vplivom prepovedanih drog. To je pozitivno, saj se ljudje zavedajo, da z vožnjo pod vplivom prepovedanih drog ogrožajo sebe in druge ljudi v cestnem prometu.

Deveto vprašanje se nanaša na pogostost vožnje pod vplivom prepovedanih drog. Tistih 7 % anketirancev, ki vozi pod vplivom prepovedanih drog, se najpogosteje pogosto tako vozi. Ljudje se premalo zavedajo nevarnosti takšne vožnje in kljub opozorilom strokovnjakov še vedno lahkomišlno sedejo za volan, tudi ko so pod vplivom prepovedanih drog.

Pri desetem vprašanju smo spraševali, če so anketirance že kdaj ustavili policisti na cesti in pri njih preverili prisotnost prepovedanih drog. Samo 1,5 % jih je odgovorilo pritrdilno.

Na zadnjih šest vprašanj so odgovarjali le tisti, ki uživajo prepovedane droge (14 %).

Enajsto vprašanje se nanaša na to, katero/e prepovedano/e drogo/e anketiranci uživajo. Največ jih uživa marihuano (32 %), sledi kokain (20 %), ekstazi (11 %), hašiš (9 %), amfetamini, LSD in morfij (5 %) ter heroin in opij (4 %). Med uživalci marihuane

jih je 53 % podeželskih in 27 % mestnih anketirancev. Raziskava (Švajger, 2013, str. 55, 58) na vzorcu 306 dijakov prvega in četrtega letnika Srednje zdravstvene šole Ljubljana in dijakov drugega in četrtega letnika Gimnazije Ledina je pokazala, da je že 41,8 % poskusilo katero od prepovedanih drog, in sicer marihuano 90,2 %, hašiš 17,3 %, kokain 10,5 %, ekstazi 9 %, LSD 5,3 % in heroin 0,8 %. Raziskava Nacionalnega inštituta za javno zdravje (Komar, 2014, str. 2905) iz let 2011 in 2012 o uporabi tobaka, alkohola in prepovedanih drog med prebivalci Slovenije, starimi od 15 do 64, je pokazala, da je največ ljudi uporabilo konopljo ali hašiš (15,8 %). Vse raziskave so pokazale, da največ ljudi uživa marihuano.

Dvanajsto vprašanje se nanaša na to, kakšno količino droge anketiranci uživajo. Največ (28 %) anketirancev uživa do 1g prepovedanih drog občasno, sledijo pa v 13 % tisti, ki droge uživajo od 1 do 2g občasno ter nad 2g na teden.

Trinajsto vprašanje sprašuje o pogostosti uživanja prepovedanih drog. Največji delež anketirancev (42 %) uživa droge občasno, 27 % jih uživa vsak dan, 20 % pa jih uživa enkrat tedensko. 11 % anketirancev je pod drugo napisalo, da uživajo prepovedane droge ob priložnostih, in sicer enkrat mesečno ali dvakrat letno. Tisti, ki uživajo prepovedane droge vsak dan, jih je za 13 % več med mestnimi anketiranci.

Pri štirinajstem vprašanju smo spraševali, na kakšen način anketiranci uživajo droge. Največ jih uživa s kajenjem (77 %), 4 % ljudi drogo zaužije, ostalih 19 % pa jih uživa na druge načine, in sicer z aplikacijo droge v žilo.

Petnajsto vprašanje je sestavljeno iz devetih podvprašanj, ki obravnavajo posledice uživanja prepovedanih drog. Pri vsaki posledici so anketirani označili pogostost pojavljanja teh sprememb pri njih med vožnjo. Prva posledica je zaspanost. 38 % anketirancev med vožnjo ni nikoli zaspanih, 8 % pa zaspanost vedno začuti med vožnjo, med njimi kar 20 % iz mesta. Druga posledica so nekoordinirani gibi. Več kot polovica (52 %) anketirancev med vožnjo nikoli ne začuti nekoordiniranih gibov, 13 % to občuti zelo redko in redko, 9 % pogosto in zelo pogosto, 4 % pa nekoordinirane gibe občutij vedno, kadar vozij, med njimi jih je 10 % iz mesta. Naslednja posledica uživanja prepovedanih drog je zmanjšana zbranost in psihomotorična koordinacija. 43 % anketirancev nikoli nima težav z zbranostjo in psihomotorično koordinacijo, 26 % pa jih to začuti zelo pogosto. Četrta posledica sta panika in tesnoba. Največ ljudi (58 %) med vožnjo ne čuti panike in tesnobe, 17 % jih to začuti redko ali zelo redko, 4 % pa zelo pogosto in vedno. Kar 10 % mestnih anketirancev vedno med vožnjo začuti paniko in tesnobo. Peta posledica je zmanjšanje aktivnosti in motivacije. 43 % anketirancev tega ne začuti nikoli, 22 % zelo redko, 4 % pa to začuti vedno, med njimi je 10 % mestnih anketirancev. Naslednja posledica je napačno presojanje razdalje. 40 % anketirancev s tem nima nikoli težav, 30 % zelo redko, 13 % ima težave z napačnim presojanjem razdalje redko, 9 % pogosto, 4 % pa zelo pogosto in vedno, med slednjimi je 10 % mestnih anketirancev. Sedma posledica uživanja prepovedanih drog je slaba prilagoditev oči na svetlobne spremembe. 48 % anketirancev nima nikoli težav s prilagajanjem oči na svetlobne spremembe, 26 % redko, 9 % pa ima težave zelo redko in zelo pogosto, 4 % pa ima vedno težave s prilagajanjem oči na svetlobne spremembe, zopet 10 % med mestnimi anketiranci. Osmo posledica je razširitev ali zoženje zenic. 30 % ljudi tega ne začuti nikoli, 9 % pa to začuti zelo pogosto in vedno, med njimi kar 20 % med mestnimi anketiranci. Deveta posledica uživanja prepovedanih drog je evforija, ki jo 35 % anketirancev nikoli ne začuti, 26 % redko, 9

% pogosto in zelo pogosto ter 4 % vedno. Slednje je zopet pogosteje med mestnimi anketiranci.

Pri šestnajstem vprašanju smo anketirance vprašali, če so že kdaj povzročili prometno nesrečo, ko so vozili pod vplivom prepovedanih drog. 92 % jih še ni povzročilo prometne nesreče pod vplivom prepovedanih drog, 8 % pa že. S tem vprašanjem je povezana **tretja hipoteza**, ki se glasi, da je več kot 10 % anketirancev že povzročilo prometno nesrečo, ko so vozili pod vplivom prepovedanih drog. Hipoteza **ni potrjena**, saj jih je prometno nesrečo povzročilo 8 %.

4 ZAKLJUČEK

V uvodu sva dejali, da so droge vse večji problem v današnjem času, saj povzročajo psihofizično odvisnost. Pred začetkom sva mislili, da droge med ljudmi ne bodo tako razširjene. Večina ljudi drogo poskusi iz radovednosti, nato pa zaradi ugodnega občutka po njej posežejo še večkrat in čez čas se znajdejo v situaciji, ko brez nje več ne morejo in si s tem uničijo življenje.

Meniva, da nobene izmed prepovedanih drog ne bi smeli legalizirati, saj bi zaradi tega verjetno še več ljudi uživalo droge ter tudi vozilo pod njihovim vplivom.

Pri ljudeh, ki vozijo pod vplivom prepovedanih drog, je potrebno ukrepati, še preden se zgodi nesreča. Meniva, da bi policisti morali izvajati pogostejše preglede glede uporabe prepovedanih drog v prometu. Ljudem, katerim je bil odrejen strokovni pregled zaradi prepovedanih drog v cestnem prometu in je bil pri njih izid pozitiven, bi morali nuditi pomoč. Predvsem s pogovorom bi jih morali osvestiti o nevarnostih vožnje pod vplivom prepovedanih drog. Poudariti jim je potrebno, da s tem ne ogrožajo le sebe, ampak tudi druge udeležence v prometu, in jih na tak način usmerjati k prenehanju uživanja prepovedanih drog. Če pa to ni mogoče, pa pri teh ljudeh doseči vsaj to, da kadar vozijo, ne uživajo prepovedanih drog.

Najina želja je, da bi se stanje osveščenosti z leti izboljšalo. Predvsem meniva, da bi morali okrepiti preventivno dejavnost na področju prepovedanih drog. Za mlade je pomembna vzgoja že od otroštva, da se že zgodaj zavedajo negativnih učinkov in posledic uživanja prepovedanih drog in po njih ne bi segali. Meniva da bi po šolah morali za dijake, ki vstopajo v svet cestnega prometa, organizirati delavnice o vožnji pod vplivom prepovedanih drog. Na teh delavnicah bi delali z manjšim številom dijakov in se jim bolj osebno posvetili. Na te delavnice bi povabili tudi osebo, ki je povzročila prometno nesrečo pod vplivom prepovedanih drog, ali pa osebo, ki uživa metadon, saj te osebe vedo, kako oseba reagira med vožnjo pod vplivom prepovedanih drog. Če bi s takšnimi delavnicami dosegli spremembo že pri enem od dijakov, bi bil to velik uspeh.

S to raziskovalno nalogo sva se veliko naučili o prepovedanih drogah, njihovih učinkih in razširjenosti prepovedanih drog med ljudmi.

5 VIRI IN LITERATURA

Bombač, T. Prepovedane droge in kriminaliteta na območju Celja (diplomsko delo). Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, str. 12, 14, 15. Dostopno na: <https://dk.um.si/Dokument.php?id=15282> (31.1. 2017).

Pance, M. Droge tvoj vodnik, več informacij – manj tveganj. Vlada Republike Slovenije, Urad za droge, časopisna družba Delo, d. d., str. 10-15, 17-19. Dostopno na: http://www.mz.gov.si/fileadmin/mz.gov.si/pageuploads/javno_zdravje_09/Droge_tvoj_vodnik.pdf (1. 2. 2017).

Policija, Ministrstvo za notranje zadeve. Klasifikacija prepovedanih drog. Dostopno na: <http://www.policija.si/index.php/preventiva-/preventiva/428-klasifikacija-prepovedanih-drog> (31.1. 2017).

Komar, P. Uradni list republike Slovenije: Resolucija o Nacionalnem programu na področju prepovedanih drog 2014-2020 (ReNPPD14-20), Ljubljana, 2. april 2014, str. 2905. Dostopno na: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/116966> (15. 2. 2017).

Policija. Letna poročila o delu policije: Statistika. Ministrstvo za notranje zadeve 2011, 2012, 2013, 2014, 2015. Dostopno na: <http://www.policija.si/index.php/statistika> (15. 2. 2017).

Slika 1: List konoplje. Dostopno na: https://www.google.si/search?q=konoplja&biw=1366&bih=638&source=Inms&tbm=isch&sa=X&sqi=2&ved=0ahUKEwinjfKt55nSAhWELcAKHWi_AcUQ_AUIBigB#imgrc=Fow5Y6dH60di7M: (18. 2. 2017).

Slika 2: Listi hašiša. Dostopno na: https://www.google.si/search?q=ha%C5%A1i%C5%A1&biw=1366&bih=638&source=Inms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjO2baC45nSAhVCjiwKHfC1Bn4Q_AUIBigB#imgrc=Wtb5FStqTjTHnM: (18. 2. 2017).

Slika 3: Marihuana. Dostopno na: https://www.google.si/search?q=marihuana&biw=1366&bih=638&source=Inms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjLz_PI5JnSAhVC2ywKHTZUAqEQ_AUIBigB#imgrc=bG02iPOFELS41M: (18. 2. 2017).

Slika 4: Listi kokaina
(https://www.google.si/search?q=kokain&biw=1366&bih=638&source=Inms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjzr5L-55nSAhUDkSwKHSr7DtsQ_AUIBigB#tbm=isch&q=kokain+rastlina&imgrc=2OuX7JH1sYJucM), 18. 2. 2017).

Slika 5: Tabletko ekstazija. Dostopno na: https://www.google.si/search?q=ekstazi&biw=1366&bih=638&source=Inms&tbm=isch&sa=X&sqi=2&ved=0ahUKEwipkz66JnSAhUkBMAKHak3D-oQ_AUIBigB#imgrc=qQ6QkDXPnfuQqM: (18. 2. 2017).

Slika 6: Kemijska struktura LSD-ja. Dostopno na:
https://sl.wikipedia.org/wiki/LSD#/media/File:LSD-2D,_3D.png (18. 2. 2017).

Slika 7: Heroin. Dostopno na:
https://www.google.si/search?q=heroin&biw=1366&bih=638&source=Inms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiFtI3f7JnSAhWFaxQKHd53AKgQ_AUIBigB#imgsrc=Z44MyE8fmc68IM: (18. 2. 2017).

Slika 8: Intervju z gospo Miljano Žitko Mastnak. Čepin Tovornik, P. (14. 2. 2017).

Strbad, E. Droge in prometna varnost. 2008, str. 74, 5, 76. Dostopno na:
<http://www.nasa-lekarna.si/clanki/clanek/droge-in-prometna-varnost/> (3. 3. 2017)

Švajger, D. Prepovedane droge in uporaba le – teh med srednješolci. Diplomsko delo. Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, Biotehniška fakulteta, Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo, Naravoslovnotehniška fakulteta. Ljubljana, 2013, str. 55, 58. Dostopno na: http://pefprints.pef.uni-lj.si/1969/1/D.Svajger_Prepovedane_droge_in_uporaba_le-teh_med_srednješolci.pdf (15. 2. 2017).

Višnjic, M. Uporaba drog med študenti. Diplomsko delo. Univerza v Mariboru, Fakulteta za organizacijske vede. Kranj, 2008, str. 20, 21. Dostopno na: <http://diplome.fov.uni-mb.si/vis/13279Visnjic.pdf> (3. 3. 2017)

Žitko Mastnak, M. Intervju, ustni vir, 15. 2. 2017.

6 PRILOGE

Priloga 1: Anketni vprašalnik: Uživanje prepovedanih drog in njihov vpliv na prometno varnost

Priloga 2: Tabela za dokazovanje prepovedanih drog in alkohola v urinu

ANKETNI VPRAŠALNIK

UŽIVANJE PREPOVEDANIH DROG IN NJIHOV VPLIV NA PROMETNO VARNOST

Spoštovani!

Sva Natalija Volovlek in Neža Prušnik, dijakinji Srednje zdravstvene šole Celje, ter pripravljava raziskovalno nalogo na temo uživanja prepovedanih drog in pod vplivom le-teh. Prosiva vas, da izpolnite anonimni anketni vprašalnik. Zbrani podatki bodo uporabljeni izključno za izdelavo raziskovalne naloge.

Za vaše sodelovanje se vam prijazno zahvaljujema.

Spol

- Moški
- Ženski

Starost (dopolnjena leta)

- do 20 let
- od 21 – 30 let
- od 31 – 40 let
- od 41 – 50 let
- od 51 – 60 let
- nad 60 let

Kraj bivanja

- Mesto
- Podeželje

1. Ali ste voznik motornega vozila?

- Da
- Ne

2. Kakšno je vaše mnenje o vožnji pod vplivom prepovedanih drog?

- Temu popolnoma nasprotujem
- To me ne moti
- Mi je vseeno, kaj drugi počnejo
- O tem nisem razmišljal/a
- Drugo (napišite): _____

3. Menite, da uživanje prepovedanih drog vpliva na človekove sposobnosti pri vožnji?

- Da
- Ne
- O tem nisem razmišljal/a

4. Menite, da lahko policist pri rutinskem pregledu zgolj s pogovorom ugotovi, če človek vozi pod vplivom prepovedanih drog?

- Da
- Ne
- O tem nisem razmišljal/a

5. Označite stopnjo strinjanja pri spodaj navedenih trditvah z ocenami od 1 do 5, pri čemer 1 pomeni, da se s trditvijo sploh ne strinjate, 2, da se ne strinjate, 3 niti-niti (neodločeno), 4, da se strinjate in 5, da se popolnoma strinjate.

	1	2	3	4	5
Obstaja večja nevarnost, da oseba, ki vozi pod vplivom prepovedanih drog povzroči prometno nesrečo.					
Policisti v cestnem prometu bi morali izvajati pogostejše kontrole glede uporabe prepovedanih drog.					
Marihuana, kokain, heroin, ekstazi in LSD so prepovedane droge v Sloveniji.					
Poznam vplive prepovedanih drog na zmožnost vožnje.					
Vozniki pod vplivom prepovedanih drog imajo motnje pri oceni časa in razdalje.					
Prepovedane droge povzročijo pretirano utrujenost, potrebo po spanju in izčrpanost.					

6. Ali ste že kdaj poskusili prepovedane droge?

- Da
- Ne
- Ne vem

7. Ali uživate prepovedane droge?

- Da
- Ne

8. Ali ste že vozili pod vplivom prepovedanih drog?

- Da
- Ne
- Ne vem

9. Kako pogosto vozite pod vplivom prepovedanih drog?

- Nikoli
- Zelo redko
- Redko
- Pogosto
- Zelo pogosto
- Vedno

10. So vas že kdaj ustavili policisti na cesti in pri vas preverili prisotnost prepovedanih drog

- Da
- Ne
- Se ne spominjam

Na naslednja vprašanja odgovarjate tisti, ki uživate prepovedane droge.

11. Katero/e prepovedano/e drogo/e uživate?

- Marihuano
- Kokain
- Hašiš
- Heroin
- Amfetamine
- LSD
- Opij
- Morfij
- Ekstazi
- Drugo (napišite): _____

12. Kakšno količino drog/e uživate?

13. Kako pogosto uživate drogo/e?

- Vsak dan
- Enkrat tedensko
- Občasno
- Drugo (napišite): _____

14. Na kakšen način uživate drogo/e?

- Kajenje
- Zaužitje
- Drugo (napišite): _____

15. Pri vsaki od spodaj navedenih posledic uživanja prepovedanih drog označite pogostost pojavljanja le-teh sprememb pri vas med vožnjo.

	Nikoli	Zelo redko	Redko	Pogosto	Zelo pogosto	Vedno
Zaspanost.						
Nekoordinirani gibi.						
Zmanjšana zbranost in psihomotorična koordinacija.						
Panika in tesnoba.						
Zmanjšanje aktivnosti in motivacije.						
Napačno presojanje razdalje.						
Slaba prilagoditev oči na svetlobne spremembe.						
Razširitev ali zoženje zenic.						
Evforija.						

16. Ste že povzročili prometno nesrečo, ko ste bili pod vplivom prepovedane/ih drog/e?

- Da
- Ne

% CDT			
Preiskava	Rezultat	Ref.vrednost	Enota
S-CDT %	0.7	< 1.3	%

Analiza urina			
Preiskava	Rezultat	Ref.vrednost	Enota
U-Opiati presejalni test	0	0	poE
U-Tetrahidrokanabinol presejalni test	0	0	poE
U-Kokain presejalni test	0	0	poE
U-Metamfetamin presejalni test	0	0	poE

Odvzem materiala in ekspediti			
Preiskava	Rezultat	Ref.vrednost	Enota
Pt-Odvzem krvi iz vene			
Priprava urina			